

Møte torsdag den 2. april 2009 kl. 21.11

President: Berit Brørby

Dagsorden (nr. 30):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) (Innst. O. nr. 58 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 23 (2008–2009))
2. Referat

Statsråd Erik Solheim overbrakte 6 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1 [21:12:23]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) (Innst. O. nr. 58 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 23 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer, og at taletiden blir fordelt slik på gruppen:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og de parlamentariske lederne og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [21:13:53] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg starte med å takke for et godt samarbeid i komiteen.

Det er med stor glede og stolthet jeg kan konstatere at etter over 70 års kamp vil endelig Marka i Oslo og omland bli vernet. 19 kommuner og fem fylker er berørt, og over 1,2 mill. innbyggere. Vi som elsker Marka, får endelig trygghet for at vårt viktigste friluftsliv- og rekreasjonsområde vernes i lov. Ett nytt kart datert 2. april 2009 er nå trykt opp og er blitt omdelt i salen sammen med innstillinga.

En del av det vi gjør i Stortinget, kan fortone seg smått. Mye kan også enkelt reverseres av nye flertall etter et valg. Men så hender det at vi får mulighet til å skrive historie. I dag er en sånn dag: Vi skriver historie!

På mandag avgav vi markaloven i komiteen. I vandrehallen ble vi møtt av jublende representanter for friluftsliv og idrett. Noen av dem har jobbet i flere tiår for å få

en markalov. Erik Sture Larre er en av dem. Markalovens far fylte 95 år på tirsdag og har jobbet for markagrensa og markaloven siden 1945! Det er stort å møte mennesker som ham i et øyeblikk som dette, stort å være med på å sette punktum for en kamp som har pågått siden 1930-tallet.

For første gang verner vi et område av hensyn til friluftslivet. Vi verner for å kunne bruke – på en bærekraftig måte, vel å merke. Det skal settes grenser for kommersiell virksomhet som gjør at bare de som har evne og vilje til å betale, får delta. Dette er viktig, fordi vi mang en gang har sett hvordan kommersielle aktører har beslaglagt de mest attraktive områdene og dermed fortrent folk flest fra disse. Gjennom hjemmel til vern av områder av hensyn til friluftslivet innfører vi et helt nytt prinsipp. I årtier har vi hatt hjemmel til å verne viktige naturområder av hensyn til alle andre arter enn mennesker. Det er også viktig at noen av de flotteste perlene i Marka nå kan vernes mot ødeleggende inngrep, fordi de betyr så utrolig mye for mange menneskers naturopplevelser, sjøl om det verken er sjeldne eller truede arter der. Vi kaller det eventyrskog.

Friluftslivet, naturopplevelsesverdier og idretten vil få en særlig viktig plass i den nye loven. Virksomhet innen tradisjonelle næringer som jordbruk og skogbruk har på sin side bidratt til å vedlikeholde Marks verdifulle kulturlandskap. Bærekraftig bruk til andre formål, som jordbruk og skogbruk, vil fortsatt være viktig for å bevare og videreutvikle Marka som et attraktivt og tilgjengelig friluftslivsområde. Gjennom balansert flerbruk skal vi varig sikre Marka til beste for folkehelsen.

Oslo og Omland Friluftsråd har vært sentrale i det vi kan kalle slaget om Marka. OOF ble dannet i 1936. Allerede i 1938 la de fram et forslag til markagrense. «På denne tiden verserte planer, som i dag virker fullstendig uforståelig», skrev Aftenposten på tirsdag, f.eks. store veier. Slagene om Marka har vært mange. Demonstrasjonen på Rådhusplassen i Oslo i 1946 er antakelig den største norske noensinne, med over 30 000 mennesker. Med plan- og bygningsloven i 1965 ble det seinere mulig for det offentlige å regulere områdene. I 1976, samme år som jeg ble født, laget Miljøverndepartementet et utkast til markalov. Gro Harlem Brundtlands regjering la våren 1981 et forslag til lov fram for Stortinget, men saken ble ikke behandlet før valget. Etter valget trakk regjeringa Willoch lovforslaget. Kanskje har noen vært litt nervøse for om råkjøret mot markaloven skulle få historien til å gjenta seg denne gangen. Men vi klarte det!

Det er et bredt flertall som går inn for markaloven. Alle, unntatt Fremskrittspartiet og Høyre, erklærer seg fornøyde med at loven kommer, og karakteriserer den som «en milepæl for friluftslivet i Norge». Jeg vil likevel understreke at selv om Høyre ikke jubler for loven, har de informert meg om at de kommer til å stemme for den til slutt når forslaget om å sende den tilbake til Regjeringa har falt. Det er vi glad for!

Som saksordfører mener jeg at Miljøverndepartementet har vært både lydhøre og imøtekommende overfor høringsinstansene. Denne linja har komiteens flertall fulgt

opp i sin behandling, hvor vi gjorde tre endringer i lovteksten, som har fått brei oppslutning i komiteen. Det første gjelder lovens formål: Hovedformålet er nå å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Disse tre hensynene har vi valgt å sidestille for å fjerne all tvil om at idrett er et svært viktig formål med markaloven. Hensynet til å fremme og tilrettelegge for idrett er likevel avgrenset til å gjelde idrett som kan innpasses i Marka. Vi mener det er viktig å avgrense mot store idrettsanlegg av en karakter eller størrelse som kan medføre konflikt med annen idrettsutøvelse eller friluftsliv og naturopplevelse. Vurderingene vil variere med hvor i Marka anlegget ønskes bygd, og hva som er i området fra før. Vi understreker tydelig viktigheten av at barn og unge må få bruke Marka, og at deres meninger skal bli hørt, for øvrig i tråd med Barnekonvensjonen. Personlig har jeg hatt to turer i Tryvann sammen med Snowboardforbundet, også bl.a. sammen med Marianne Marthinsen fra Arbeiderpartiet, for å vise at vi ikke ønsker å konservere bruken av Marka, men at vi tvert imot ønsker å tilrettelegge for at barna skal lære seg å elske Marka, som de sier i Snowboardforbundet. Det er åpenbart trangt om plassen i bakken, og det er utbredt forståelse i komiteen for behovet for opprustning og utvidelse av Tryvannsområdet. Jeg vil også understreke at loven ikke er ment å gjøre prosessene tungroddede og byråkratiske, men å stoppe det som er uønsket i Marka.

Vi har også falt ned på å endre noe på markagrensa, og unnta «øyene» rundt Langenvassdraget fra Marka. Ny næringsvirksomhet til andre formål enn landbruk kan i utgangspunktet ikke etableres i Marka, og eksisterende næringsvirksomhet vil i utgangspunktet ikke kunne utvides. Samtidig er serveringsstedene en viktig del av friluftstilbudet og er derfor i tråd med formålet i loven.

Vi har også landet på at vi ikke vil la landbruket være omfattet av det generelle byggeforbudet i Marka, men for å oppnå en helhetlig forvaltning av Marka er det nødvendig at Fylkesmannen i Oslo og Akershus skal behandle alle klagesaker innenfor markalovens virkeområde, inkludert saker som gjelder landbruket. Dette er også et viktig poeng med loven ved at vi sikrer en enhetlig forvaltning. Jeg tror at det også vil bidra til å skape en forutsigbarhet som brukerne av Marka vil sette pris på.

Innenfor loven er det rom for mer differensierte vurderinger av delområder etter ordinær bruk av plan- og bygningsloven. Det er viktig at plan- og bygningslovens plandel brukes i et samspill med markalovens byggeforbud. Slik vil rammene og bestemmelsene for tilpasning og forvaltning bli mer nyansert. I tillegg vil dette bidra til å skape grunnlag for områdevis vurderinger og sonevis rammer. Disse reglene vil være av betydning for å opprettholde etablerte lokalsamfunn i Marka, f.eks. i Maridalen og i Sørkedalen.

Det vil bli foretatt en ny gjennomgang av gjeldende markaforskrift etter skogbruksloven. Flertallet i komiteen understreker behovet for raskt å få på plass nye skogforskrifter, og vi ber Regjeringa prioritere dette.

Til slutt vil jeg si at gjennom den nye markaloven fokuserer Stortinget på betydningen av bymarker for folks

trivsel og helse. De aller fleste norske byer har bymarker, byskoger, byheier eller hva de kaller det. Den nye plan- og bygningsloven gir kommunene et godt redskap for å sikre sine bymarker, bl.a. bedre mulighet for interkommunal planlegging, økt vektlegging av regional planlegging, mulighet for hensynssoner og mulighet til å begrense adgangen til å endre deler av kommuneplanens arealdel. Arealforbruket i byer og tettsteder har økt sterkt de siste ti åra. I Oslo-regionen har imidlertid markagrensa tydelig bidratt til å dempe veksten i arealforbruk. Nå er denne grensa befestet. Jeg har lyst til å gratulere komiteens flertall – da vil jeg inkludere alle, unntatt Fremskrittspartiet, som primært er imot hele loven – med dagen.

Jeg anbefaler komiteens innstilling.

Tore Nordtun (A) [21:23:19]: For første gang legges det nå til rette for – gjennom egen lov – å ta vare på et område for friluftsliv, naturopplevelser og idrett.

Oslomarka er landets viktigste friluftsliv- og rekreasjonsområde. Den nye markaloven skaper et tidsskille for forvaltningen av Marka og for 1,2 millioner mennesker som har Marka som sitt nærmeste store turområde. Det er fantastisk å se at på en flott søndag i Oslo er det opptil 250 000 mennesker som benytter Marka til å gå på ski.

Men jeg tror jeg skal trekke inn litt historikk her også, og bare nevne hvor viktig dette er også i en historisk sammenheng. Loven ble fremmet for Stortinget allerede i 1981 av en ikke ukjent regjering den gangen, hvor Gro Harlem Brundtland var med. Den ble etter regjeringsskiftet trukket tilbake, av Willoch bl.a., og Willoch uttalte til Dagsavisen den 20. mars 2002:

«Bryt grensa. Men for å sikre nok grønne lunger i byområdene, er det nødvendig å slakte en hellig ku – markagrensa.»

Loven har vært under press.

Jeg vil også sitere noe annet, av en fremtredende fremskrittspartipolitiker her i Stortinget, Carl I. Hagen. Jeg bare nevner dette, for det var stadig vekk brytninger. Han sa til Dagbladet den 31. august 2000:

«Bygge boliger i Sørkedalen og Maridalen. (...) Har du hørt makan til vår. Vi tar litt av marka. I Oslo-marka er det jo plass til en by på Tokyos størrelse. Vi har overflod av områder til naturopplevelser. Fly over Østlandet, da ser man hvor god plass det er. Det samme ser du i skjærgården, der det også vil være plass til langt flere hytter.»

Jeg siterer dette fordi det er mange som opp igjennom årene har prøvd å rykke i denne historien og si at Marka må vi bare ta mer og mer av, og allmennheten skal ikke ha så stor adgang som før.

Men for oss fra Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen er det fire hovedstolper som er viktige. Det er langsiktighet og forutsigbarhet for Markas grenser. Det andre er enhetlig forvaltning – istedenfor 19 forvaltnings-systemer som nå. Det tredje er forbud mot store inngrep. Og det fjerde er vern av friluftsliv, nye måter å verne på, og opplevelsene skal være for folk flest. For oss som er opptatt av å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivet, herunder grunnlaget for friluftsliv

liv, er det viktig nå å få en enhetlig lov, ikke minst fordi det nå er blitt tydeliggjort at lovens hovedformål er å fremme idrett, friluftsliv og legge til rette for naturopplevelser i Marka.

For første gang i norsk historie blir det nå en egen hjemmel til å verne områder av hensyn til friluftsliv. Områder som på grunn av naturopplevelselsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftsliv, vil nå kunne vernes. Saksordføreren var inne på disse områdene.

Alt dette kan vernes mot ødeleggelse og andre tiltak som endrer naturopplevelsene totalt for folk flest. Det er for å ta vare på Markas framtid at vi gjør det på denne måten.

Markaloven lovfester markagrensen og sikrer området for idrett, for friluftsliv og naturopplevelser for framtiden. Loven vil forhindre at det bygges nye boligblokker, store hoteller, firefelts motorvei eller næringsparker i Marka, eller at det f.eks. blir startet bergverksdrift i nye områder.

I Marka er det friluftslivet som skal ha forrang, selv om det selvfølgelig fortsatt skal kunne drives et rasjonelt landbruk og vi fortsatt skal ha levedyktige lokalsamfunn. I tillegg skal Markas hytter kunne bestå og moderniseres etter visse regler. Og det er fortsatt den enkelte kommune som skal behandle byggesøknadene. De får bare en ny miljølov å forholde seg til.

Tiltak som ikke påvirker friluftslivet og naturmiljøet, kan gjennomføres uten hensyn til markaloven. Man vil selvfølgelig fortsatt kunne gjennomføre reparasjoner, vedlikehold og andre tiltak i eksisterende bygg og anlegg. Man kan fortsatt vedlikeholde løyper, herunder fjerne stubber og steiner. Slike tiltak krever ikke søknad, som mange har snakket mye om.

Det vil nå også kunne planlegges for bygging av nye idrettsanlegg eller for utvikling, opprusting og utvidelse av eksisterende idrettsanlegg så lenge det dreier seg om anlegg som innpasses i Marka. Eksempler på anlegg som kan fornyes, er Holmenkollen, Linderudkollen, Grefsenkleiva, Skullerud skianlegg og Tryvann Vinterpark.

Markaloven legger til rette for bygging, utvidelse og modernisering av markastuer og enklere serveringssteder i forbindelse med friluftsliv og idrett. Formålet med markaloven er jo å tilrettelegge for friluftsliv og idrett. Dette lar seg ikke gjøre uten markastuene.

Det er som nevnt mange brukere og aktører i Marka. For at disse interessene skal ha god sameksistens, åpner nå markaloven for at det opprettes et markaråd. Markarådet skal ha en ombudsmannsfunksjon i Marka og være en felles plattform for Markas brukere og aktører. Representanter for friluftsliv, idrett, fastboende, hytteeiere og landbruk vil ha en naturlig plass i rådet. Dette er viktig for å sikre at området får et flerbruk, kan man si.

Markaloven setter en stopper for utbyggingspresset vi har sett mot bynære markaområder de siste tiårene, samtidig som friluftsliv og idrett sikres gode forhold. Loven utgjør dermed en milepæl for friluftslivet, på lik linje med friluftslivloven, og vil i framtiden være en av våre viktigste miljølover. Helhetlig forvaltning sikres også ved at Miljøverndepartementet, øverste forvaltningsmyndighet etter loven, og Fylkesmannen i Oslo og Akershus blir klage-

myndighet for alle de 19 kommunene. Selv om landbruks-tiltak og skogsdrift ikke berøres av loven, skal Fylkesmannen i Oslo og Akershus også være klagemyndighet for kommunale vedtak i slike saker innenfor markagrensene. Slik kan Oslo-området befolkning i generasjoner framover sikres tilgang til uvurderlige naturopplevelser i sitt nærmiljø.

Denne loven vil også få enorm betydning for folks trivsel, velvære og helse både fysisk og psykisk og ikke minst for barns oppvekstvilkår. Jeg tror på at denne loven vil være et viktig verktøy i arbeidet med å hindre en bit-for-bit-nedbygging av Marka og sikre gode naturopplevelser for de mange ulike brukerne av Marka, også framtidens generasjoner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [21:32:23]: Arbeiderpartiet i Oslo har gjennom mange år kjempet mot bygging av høyhus. De har kjempet mot bygging av boliger i byens grønne områder. De har kjempet for vern eller fredning av eldre boliger og bygårder. Nå blir det altså vedtatt at boligbygging innenfor markagrensen blir forbudt for all framtid. Samtidig applauderer partiet at Oslo by vokser med ca. 20 000 mennesker hvert år. Mitt spørsmål blir ganske enkelt: Hvor mener Arbeiderpartiet at framtidens Oslo-beboere skal bo?

Tore Nordtun (A) [21:33:05]: Framtidens Oslo-beboere skal bo i Oslo. (Munterhet i salen) Det var det representanten spurte om: Hvor skal framtidens Oslo-beboere bo?

Det går fortsatt an å gjøre mye innenfor Oslos grenser og også i området rundt. Det som er viktig med denne loven, er at den skal ha en langsiktighet og en forutsigbarhet når det gjelder Markas grenser. Når så mange nå har engasjert seg i denne saken og man i mangfoldige tiår har prøvd å få orden på Marka – det har vært et sug etter å få satt dette på plass og etter langsiktighet og forutsigbarhet – kan vi ikke ta bit for bit framover og si at vi trenger nye boliger. De boligene som var tenkt bygd i Marka, kan også reises på andre steder på en utmerket måte, og det vet jeg at Oslo kommune har planer for.

Tord Lien (FrP) [21:34:09]: Jeg har hørt begge talerne si at man ikke kan bygge veier i Marka. Nasjonal transportplan er nylig lagt fram, og der er det, så vidt jeg erindrer, en del prosjekterte veier øst for Oslofjorden. Medfører det riktighet, det representanten Nordtun gir inntrykk av, at ingen deler av Marka vil få veiutbygging? Gjelder det i så fall også aksene Klemetsrud–Vevelstad, som i dag har en europavei? Vil den da ikke kunne utbygges, og vil det heller ikke kunne bygges dobbeltsporet jernbane i det området?

Tore Nordtun (A) [21:35:00]: Jeg forholder meg til den loven som vi nå behandler, og som skal foreligge til praktisk handling i de neste tiårene. Vi sier helt klart fra i loven hva som nå egentlig kan skje med Marka framover.

Jeg sa også i mitt innlegg at planlegging av store motorveier i Marka og slike ting er uaktuelt. Jeg ser også at det store flertallet nå støtter denne loven her i Stortinget. Det gir forutsigbarhet, og det får man planlegge etter når det gjelder veianlegg og slike ting. Nye anlegg skal ikke forekomme i Marka.

Presidenten: Da kan ikke presidenten se at flere har bedt om ordet til replikk.

Tord Lien (FrP) [21:35:58]: La meg, før jeg glemmer det, fremme forslaget vi har som er utdelt på pultene. Når det ikke kom med i innstillingen, var det på grunn av en liten uoverensstemmelse i komiteen. Men nå har jeg i ettertid, sammen med Stortingets kontor, vurdert det dit hen at det er mest rett av oss å fremme det forslaget. Det er herved fremmet.

La meg begynne med politikken. Det vi snakker om her, er etter min oppfatning et lovvedtak som tilkjenner en grunnleggende mistillit til lokaldemokratiet. Man fratar i dag flere av de 19 kommunene som er rammet, retten til å forvalte opptil $\frac{2}{3}$ av sitt areal, bl.a. Norges mest folkerike kommune og den kommunen med størst befolkningsvekst, nemlig Oslo. De mister altså $\frac{2}{3}$ av sitt eget areal.

Det er ingen overraskelse at sosialistene mener det er bedre at Erik Solheim og statsmakta forvalter disse arealene enn at lokalpolitikere gjør det. For i SV er styrking av statsmakta på bekostning av både privat eiendomsrett og lokaldemokratiet helt i tråd med egen politikk og sosialistiske prinsipper.

At Senterpartiet i dag med entusiasme gir sin tilslutning til dette historiske forslaget, som det blir sagt fra posisjonen, er sjokkerende – særlig med tanke på at Senterpartiets stortingsgruppe før framleggelsen må ha godkjent at også landbruket skulle inkluderes i byggeforbudet, for det stod det altså i det opprinnelige forslaget fra Miljøverndepartementet.

Så må jeg si, og det håper jeg vi får en avklaring på – hvis ikke vi får det i Høyres innlegg, får vi det i hvert fall i replikkordskiftet – at det overrasker meg stort å høre i debatten, fra SVs representant riktignok, at Høyre kommer til å stemme for dette forslaget. Med den retorikken som Høyres lokalpolitikere og Høyres talsmenn tidligere har lagt på bordet i den offentlige debatten i denne saken, må jeg si at det er rimelig overraskende dersom det er riktig at Høyre stemmer for.

Det er altså slik at man har hatt lovfestet lokal forvaltning av disse områdene i 120 år, og man har drevet industriell skogsdrift i disse områdene i 400 år. Samtidig som man har hatt disse tingene på plass, har altså over 1 million mennesker hvert eneste år benyttet seg av Marka som friluftsområde og rekreasjonsområde. Jeg snakker med mange lokalpolitikere rundt omkring i dette landet, i likhet med mange av mine kolleger i salen er jeg sikker på, og jeg opplever at stadig flere lokalpolitikere med entusiasme snakker om hvor viktig naturbasert friluftsliv er for dem som politikere. Da tenker jeg at det er faktisk slik at når dette har fungert i 120 år, er det ingen grunn til å tro at dette ikke skal fungere i 120 år til. Vi har også Mar-

kaforskriften, som gir nettopp miljøvernminister Solheim en mulighet til å gripe inn dersom ting skulle skje som ikke er i tråd med nasjonale retningslinjer. En ytterligere innstramning er etter min oppfatning ikke nødvendig. Komiteen påpeker jo til og med at nettopp landbruket har bidratt til å åpne Oslomarka også for friluftslivet. Jeg tror jeg skal gå så langt som til å si at også bebyggelsen og bosettingen i Maridalen og Sørkedalen har bidratt til det.

Men det viktigste motargumentet mot loven er det prinsipielle med at Stortingets flertall i dag tilkjenner en grunnleggende mistillit til lokaldemokratiet. Det vil ikke Fremskrittspartiet støtte, og dermed har vi også fremmet det forslaget vi har gjort.

Jeg vil imidlertid peke på én klar fordel ved å verne Oslomarka, nemlig at representanter for Oslomakta nå får føle på kroppen hvordan statlig tvangsvern og ansvarsovertakelse av arealforvaltningen medfører begrensninger for by- og næringsutvikling. Dette har mange store, men innbyggerfattige norske kommuner følt i mange, mange år. Nå føler man det i Oslo, og jeg må si at selv om jeg stemmer mot denne loven i dag, finner jeg litt glede i nettopp det.

Statsråd Storberget sa en rekke ganger i forhold til Regjeringens noe klønete håndtering av hijabsaken: Jeg vil ikke gå inn på prosess. Men jeg er villig til å gå inn på prosess i denne saken. For i desember sa statsråd Solheim at dette er en gavepakke til befolkningen i indre Oslofjord. I januar begynte kritiske røster å reise seg. Landbruket, som i høringsutkastet ikke ville bli direkte rammet, men som i det framlagte lovforslaget ble rammet av et byggeforbud, var først ute. Ikke noe problem, og loven vil ikke bli endret, sa statsråden.

Hytte- og villaeiere i Marka kom på banen etter hvert da de forstod at deres eiendomsrett til egne hus og hytter ble sterkt svekket av markaloven på grunn av byggeforbudet. Ikke noe problem, og loven vil ikke bli endret, sa statsråden.

Så kom friluftsliv- og idrettsinteressene på banen, som også ville få sterke begrensninger i forhold til tilrettelegging av infrastruktur for utøvelse av nettopp friluftslivaktiviteter og idrett. Ikke noe problem, og loven vil ikke bli endret, sa statsråden.

Så sent som i midten av mars uttalte representantene Sande og Thorkildsen til Aftenposten og Nationen at loven ikke ville bli endret, at man gjennom merknader skulle sørge for å ivareta de nødvendige hensyn, og at det ikke var behov for endringer i loven. Så – jeg skulle nesten til å si heldigvis – kom representanten Per Olaf Lundteigen på banen – og loven ble for landbruket og friluftslivinteressene på vesentlige punkter endret. Jeg må innrømme at disse endringene helt klart var til det bedre, særlig for landbruket, men at det gjaldt nettopp landbruket og friluftslivet og ingenting mer, står fortsatt fast. Verken problematikken rundt pukkverket på Hadeland eller på Huken i Oslo er avklart, og ikke minst er forholdet til hytte- og villaeiere etter min oppfatning meget kritisk.

Men de endringer som har blitt gjort, illustrerer veldig klart to ting. Selv om statsråd Solheim og jeg ikke er så enige bestandig når vi diskuterer ting i denne salen, bruker

jeg ofte å skryte av Solheims og Miljøverndepartementets ryddighet og ordentlighet i forhold til den jobben som gjøres. Det er det ingen grunn til å gjøre denne gangen, vil jeg si. Man kunne nesten være fristet til å spørre om Miljøverndepartementet har lånt folk fra Olje- og energidepartementet i denne saken – det kan jo hende at det er der det ligger. Men verken Miljøverndepartementet eller de tre stortingsgruppene til regjeringspartiene har gjort jobben grundig nok. De klare uttalelsene i media og også korrespondansen mellom komiteen og Miljøverndepartementet viser også det.

I svar fra Miljøverndepartementet datert 25. mars sier statsråd Solheim:

«Moderniseringsarbeider inne i hyttene vil kunne gjennomføres uten hensyn til markaloven. Under forutsetning av at tiltaket ikke vesentlig tilsidesetter lovens formål» osv.

Det stemmer sikkert nok, men det er altså noen krav som stilles til det. For det første kan man med hjemmel i § 15 gi dispensasjon, men det

«kan ikke dispenseres fra krav om utarbeidelse av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler. (...) bestemmelsene i plan- og bygningsloven gjelder ikke.»

(...)

«Tillatelse kan bare gis» – i § 14 – «dersom fordelene ved tiltaket må anses større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for friluftslivet, naturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig.»

Man viser også til plan- og bygningsloven § 1-6, som lister opp følgende:

«f.eks. oppføring, riving, endring, herunder fasadeendringer, endret bruk og andre tiltak knyttet til bygninger, konstruksjoner og anlegg, samt terrenginngrep og opprettelse og endringer av eiendom.»

Dette er jo vanskelige juridiske formuleringer. Men i klartekst betyr det at dersom du bor i Sørkedalen, i Maridalen eller i en av de 1 500 boligene eller 3 300 fritidsboligene, og ditt hus eller hytte skulle brenne, så vil det med denne loven helt åpenbart påhvile deg som eier å kunne dokumentere at fordelene ved å bygge opp huset ditt eller hytta di er klart større enn ulempene for friluftslivet, naturmiljøet og allmennhetens interesser. Jeg ser fram til saksbehandlingen. For å si det sånn: Jeg håper jo at vi unngår brann i Oslomarka, men jeg ser fram til saksbehandlingen når en utbygger eller en huseier skal dokumentere, og jeg gjentar, at det er en klart større fordel ved å bygge opp huset eller hytta enn det er ulemper for friluftslivet, naturmiljøet og allmennhetens interesser. Jeg er spent på hvordan det blir.

Heldigvis er det ikke bare jeg og Fremskrittspartiet som hevder dette. Det gjør også høyesterettsadvokat Bjørn Stordrange, en av landets fremste eksperter på verneprosesser, bl.a. i en betenkning datert 17. mars, og også grundig sitert i Nationen den 21. mars.

Det er altså slik at det er en teoretisk mulighet for å kjøre singel inn i oppkjørselen din, eller å sette opp rekkverk på verandaen eller for så vidt skifte vinduer, men det må være etter å ha gjennomført en planprosess, som i

Oslo kommune koster i størrelsesordenen 100 000 kr, og i ingen kommuner under 60 000 kr. Dette vil ikke gjelde landbruket. Det vil gjelde en god del av de friluftsliv- og idrettsrelaterte tiltakene, og det vil gjelde absolutt alle tiltak i eksisterende hus og hytter i Maridalen og Sørkedalen og de øvrige områdene som er bebodd.

Totalt 4 800 villa- og hytteeiere fikk ingenting da Per Olaf Lundteigen og kompani endret loven. Snuoperasjonen sier imidlertid også noe annet. Da Oslo-makta selv oppdaget at de ble truet av tvangsværn og statlige overgrep, ble presset så sterkt at Miljøverndepartementet ble tvunget til retrett. Jeg minnes også den enorme entusiasmen grunneiere og lokalpolitikere i Trillemarka la for dagen, til ingen nytte. Man kan slå fast at da representanten Lundteigen sloss for sine egne velgere i Trillemarka, i grisgrendte strøk i Buskerud, så tapte han så det suste, men når han denne gangen slåss for Oslo-makta og deres interesser, da er i hvert fall en delseier innen rekkevidde – en delseier som ikke var innen rekkevidde i Trillemarka.

Så til et poeng som jeg mener er ganske viktig. Oslofjordregionen har de siste år hatt en enorm befolkningsvekst. Og den kommer til å fortsette. Ifølge Statistisk sentralbyrå vil de fire fylkene som får arealer vernet her, til dels betydelige arealer, særlig for Oslos del, i løpet av de neste 20 årene få 285 000 nye innbyggere. Den sterkeste veksten i antall er antatt å komme i Oslo og de delene av Østfold og Akershus som ligger nærmest Oslo, altså de kommunene som nå i hovedsak blir omfattet av vernet. Veksten har i de senere år vært sterkere utenfor Oslo enn i Oslo, men Oslo er uansett den viktigste generatoren i denne veksten. Disse 285 000 menneskene skal både ha hus å bo i, en arbeidsplass å jobbe på og infrastruktur for å komme seg til og fra hus og hjem. Når kommunen nå fratras retten til å forvalte opp mot to tredjedeler av sitt areal, gjør det for det første byutviklingen vanskeligere, og for det andre vil det helt åpenbart øke presset på matjorda. Og da ber jeg Senterpartiet om å lytte – for her snakker vi om den beste matjorda i Norge. Dette bidrar Senterpartiet til å legge økt press på. Det er vanskelig for meg å begripe. Når man i tillegg vet at SV stort sett motsetter seg enhver regulering av hus med over tre etasjer, skjønner ikke jeg, i likhet med representanten Tybring-Gjedde, hvor Regjeringen mener at disse 285 000 skal bo, jobbe, eller hvordan de skal komme seg mellom bopel og arbeidsplass.

Så vil jeg ta et siste poeng. NTP-en ble nevnt i stad. Om det er store nok samferdselsutbygginger på Østlandet, får vi ta i en annen debatt, men det er altså planlagt et ikke ubetydelig antall nye utbygginger av både vei og jernbane i Oslo. Til det trenger man mye stål og betong, men man trenger ikke minst enorme mengder med pukk. Det har man mulighet for å finne både i Huken her i Oslo og på Hadeland. Begge disse områdene blir nå vernet. Det vil teoretisk sett være mulig med videre drift i både ett, fem og ti år, men de volumene jeg snakker om, lar seg ikke realisere med den grensen som fortsatt ligger til grunn også i dagens forslag. For SV bør jo dette være et lite paradoks. For det man faktisk gjør her, er å sørge for at man må transportere 5 milliarder tonnkilometer med pukk mer enn man hadde gjort hvis man hadde tillatt fortsatt drift

på Hadeland og på Huken. Og man kan jo fort regne ut at å transportere 5 milliarder tonnkilometer pukk fører til store klimagassutslipp, men også til svevestøvproblematikk og trafikkvekst i de mest befolkningstette områdene på Østlandet. Det klarer ikke jeg å forstå kan være god miljøpolitikk.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A) [21:51:45]: Representanten Liens innlegg bar preg av svært lite glede, men jeg hadde heller ikke forventet det fra Fremskrittspartiet. De stemmer jo imot hele loven, for å få den ut av verden. Det samme har de gjort når vi har hatt oppe spørsmål om strandsonen o.l. Det går nemlig en rød tråd gjennom Fremskrittspartiets politikk, og det er ren ideologi. Det er om å gjøre å forhindre alt som kan legge til rette for allmennhetens adgang til og frie benyttelse av visse områder. Og jeg må spørre Tord Lien, når han snakker om dette tett befolkede området: Det blir nok tett befolket, men skal ikke disse som bor der, ha muligheten til en god adgang til friområder i sin nærhet, det være seg på stranda eller i marka?

Tord Lien (FrP) [21:52:43]: Det kan hende at representanten Nordtun hører dårlig. Det tyder på det i hvert fall, for jeg understreket veldig sterkt at for det første mener jeg at markaforskriften er et veldig dugende virkemiddel. Jeg har notert meg at til tross for at disse fæle lokalpolitikkerne i 120 år har styrt Oslomarka, er det en betydelig interesse og entusiasme for Oslomarka som den ligger i dag. På det grunnlaget finner jeg at hvis det har fungert i 120 år, er jeg sikker på at Erling Lae er minst like godt egnet til å ivareta friluftinteressene som statsråd Solheim. Derfor stemmer Fremskrittspartiet slik som vi gjør i dag. Dette handler ikke om noe angrep verken mot natur- eller friluftinteressene, som representanten Nordtun prøver å framstille det som. Hadde han hørt etter, hadde han hørt at jeg sa jeg syntes det var greit at vi har en viss mulighet også for at staten er inne og korrigerer eventuelle utsklidninger.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [21:53:50]: Jeg registrerer at representanten Lien moderer seg noe i sitt svar til Tore Nordtun. Men bildet, slik det framstilles både i hovedinnlegget og den politikken som også føres rundt omkring på Østlandet, hvor det er et betydelig press på friluftsområdene, er at Fremskrittspartiet ikke er på linje med allmennhetens interesser og folk flest, men heller er et parti for særinteressene, som synes det er greit at man tar en bit-for-bit-nedbygging av de områdene som folk flest er avhengig av for å kunne nyte naturen, nyte friluftslivet, nyte sine nærområder.

Sjøl kommer jeg fra Vestfold, og der har vi det samme problemet som vi har sett i pressområder i andre deler av landet, særlig på Sør- og Østlandet. Det blir en bit-for-bit-nedbygging så lenge man ikke tar et helhetlig grep. Det har vi gjort når det gjelder strandsonen, til store protester

fra Fremskrittspartiet. Det har vi nå gjort med markaloven. De store, breie organisasjonene jubler jo for dette nettopp fordi de ser at det er nødvendig med et statlig grep rundt dette. Ser ikke Fremskrittspartiet i det hele tatt at dette er nødvendig?

Tord Lien (FrP) [21:54:56]: Nå har jeg for så vidt sagt hva jeg mente om Oslo-makta tidligere i dag, men det jeg burde ha visst, var jo hvor lenge Fremskrittspartiet har styrt i Oslo. Det er i hvert fall i mange år, og det har ikke vært veldig massive inngrep i Oslomarka under Fremskrittspartiets ledelse.

I Vestfold har jo jeg og representanten Thorkildsen vært og sett at det er gjort en del uheldige ting. Det kan vi nok være enige om. Nå er det vel ikke slik at Fremskrittspartiet har styrt Vestfold i store deler av de periodene det skjedde uheldige ting der.

Men det er noe jeg ikke klarer å fatte og begripe. Markaforskriftene ivaretar de store linjene. Loven i dag forbyr huseiere i Maridalen å kjøre pukk i sin egen oppkjørsel uten å ha reguleringsplan for det. Hvordan det ivaretar friluftslivets interesser, det forstår ikke jeg.

Erling Sande (Sp) [21:56:05]: Lat meg fyrst berre kort kommentere Tord Lien sin referanse til Senterpartiet si stortingsgruppes behandling av forholdet mellom byggefjorbot og landbruk. Den konklusjonen som han trekte der, var ei direkte feilopplysning frå representanten Lien, og han kunne gjerne konsentrere seg om å bruke litt meir av den politiske tyngda på å uttale seg om ting han hadde noko meir innsikt i.

Så blei eg nysgjerrig, fordi representanten Lien uttrykker bekymring over presset på matjorda. Og det er viktig. Det er ei bekymring som vi i Senterpartiet deler, og vi har jo stått for ein politikk der det er eit sjølvstendig mål å halde oppe matjorda rundt om i landet. I debattar om den politikken med m.a. Tord Lien sitt parti har vi fått til svar at det ikkje er noko sjølvstendig mål å halde oppe den mengda matjord som vi har i landet vårt i dag.

Så spørsmålet er ganske enkelt: Er det her ei endring i Framstegspartiet sin politikk? Er det eller er det ikkje eit sjølvstendig mål å halde oppe den mengda matjord vi har i Noreg?

Tord Lien (FrP) [21:57:12]: La meg først adressere min misforståelse når det gjelder Senterpartiets behandling, eller manglende behandling, av denne loven før den kom. Jeg tror i hvert fall vi kan være enige om at representanten Sande for 14 dager siden sa i norsk presse at det ikke er behov for å gjøre noen endring i loven, og at byggefjorbudet i landbruket kunne opprettholdes. Så hvis jeg er forvirret, føler jeg at representanten Sande har bidratt litt til å gjøre meg forvirret. Det får jeg bare beklage.

Når det gjelder dette med å opprettholde matjorda, kommer vi jo tilbake til lokaldemokratiet. Man pålegger nå lokalpolitikere i østlandsområdet å velge enten det ene eller det andre. Så tror jo jeg det er helt åpenbart at man må bygge høyere også, men det er også stor motstand fra en del av Sandes regjeringskollegaer mot å gjøre det.

Poenget mitt er: La lokalpolitikerne bestemme dette selv, så er jeg sikker på at vi klarer å opprettholde både naturinteressene og landbruksinteressene samtidig.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Før Peter Skovholt Gitmark får ordet, vil presidenten opplyse om at klokken snart er 22.00, og at den reglementsmessige tid da egentlig er ute. Presidenten vil likevel foreslå at man gjør seg ferdig med debatten – og anser det for vedtatt.

Peter Skovholt Gitmark (H) [21:58:54]: Det viktigste først: Høyre ønsker et sterkt vern av Marka, men vernet må være gjennom bruk.

Marka er et fantastisk område for idrett, for friluftsliv og for naturopplevelser. Det gjør at hele 75 pst. av Oslos befolkning bruker Marka regelmessig. Marka strekker seg over 19 kommuner, som samtlige fortjener ros for sin langvarige og over hundreårige forvaltning av Marka. Det samme gjør ikke minst jord- og skogbrukere og andre grunneiere. Landbruket spesielt har bidratt til, og bidrar fremdeles til, å vedlikeholde Markas verdifulle kulturlandskap, f.eks. når det gjelder å vedlikeholde ferdselsveiene, damanlegg, kulturminner og markaplasser. Næringsutvikelse og eksisterende bosetting gjør Marka mer attraktiv som friluftsområde og er med på å sikre tilgjengeligheten til Marka for allmennheten.

Et levende og aktivt jord- og skogbruk er en forutsetning for å bevare og videreutvikle Marka som et attraktivt og tilgjengelig friluftsområde for mer enn 1 million mennesker. Jeg ønsker å si at jeg reagerer på at Regjeringen uten noen som helst miljøfaglig begrunnelse innfører nye begreper, i dette tilfellet «eventyrskog». Samtidig har jeg ingen problemer med å se viktigheten av vern. Høyre støtter et særskilt vern av inntil 1 pst. av Markas skogsareal som er av særskilt verdi for friluftsliv, så lenge skogsdriften i de øvrige skogsområdene kan drives uten flere hindringer enn dem som er satt gjennom markaforskrift, skoglov og en Levende Skog-standard. Dette vernet bør i størst mulig grad oppnås på statsgrunn eller i kommuneskoger og dernest gjennom bruk av frivillig vern i private skoger.

Det er en samlet opposisjon som mener at loven på en rekke punkter bærer preg av et mangelfullt forarbeid. Dessverre er loven slik den er lagt fram, å anse som en rammelov. Den er vag, og den gir utstrakt fortolkningsmulighet og forskriftsadgang. La meg også trekke fram at idretten er og blir lemfeldig behandlet. Et eksempel er at flertallet rammer inn formålsparagrafen med «idrett som tradisjonelt har vært utøvd i Marka». Det er klart det skaper usikkerhet og tolkningsgrunnlag. For Høyre må loven legge til rette for økt bruk av Marka og ikke begrense eller byråkratisere når det gjelder nåværende eller framtidig bruk. For Høyre er det, som jeg sa i begynnelsen, spesielt viktig at man får til et sterkt vern av Marka, men at Marka må vernes gjennom bruk. Økt fysisk aktivitet og friluftsliv ligger ikke i å begrense muligheten til en bærekraftig bruk av Marka.

Ifølge Statens kartverk er det i overkant av 1 500 boenheter med fast, helårs beboelse i Marka. Det er også

flere lokalsamfunn, bl.a. Maridalen og Sørkedalen. I tillegg finnes det i overkant av 3 000 hytter og fritidshus. De utgjør en del av områdets kulturhistorie, og mange er også sentrale som en del av Markas friluftsliv.

For Høyre er det en selvfølge at eiere av boliger og fritidshus innenfor markagrensen må ha muligheter til å vedlikeholde og eventuelt foreta ombygginger av disse i tråd med tidsmessige behov samt utvikle sine bomiljø på linje med samfunnet for øvrig, vel å merke så lenge det skjer innenfor retningslinjene for bevaring av kulturminner.

Jeg ønsker å trekke fram et utdrag fra en høringsuttalelse fra Solemskogen velforening:

«Vi er som beboere i Marka opptatt av at Markas kvaliteter beholdes og eventuelt styrkes. For de fleste av oss er nettopp det grunnen til at vi bor der vi gjør. Vi har også forståelse for at det er viktig å sikre et helhetlig grep på Marka. Vi er imidlertid av den oppfatning at vårt krav om å få utvikle våre hjem på lik linje med velstandsutviklingen ellers i samfunnet er av avgjørende betydning for oss, uten at det går på bekostning av Markas særegne kvaliteter. Vi er av den oppfatning at levende og velstelte lokalsamfunn vil oppfattes som berikende av alle Markas brukere.»

Og videre:

«For beboerne på Solemskogen vil det være uhenksmessig og vanskeliggjørende om alle tiltak må behandles som dispensasjonssøknader til Fylkesmannen. Dette er tiltak som ikke på noe område reduserer dagens tilgjengelige markaområde og burde derfor avgjøres av en god reguleringsplan. Vi vil sterkt henstille til at det også tas hensyn til vår situasjon.»

Jeg er helt enig i de synspunktene. Lignende synspunkter har også framkommet fra Sørkedalen Vel, Maridalen Vel, Sørbråten Vel og enkeltbeboere i Sørbråten.

Loven må ikke være til hinder for en tidsmessig utvikling eller utøvelse av ikke-motorisert idrett i Marka. Idretten endrer seg, og nye generasjoner vil ha nye ønsker og forventninger til anlegg og tilbud innen friidretten. Det må tas høyde for dette i forvaltningen av Marka. Loven må heller ikke stoppe videre utbygging av idretten i randsonen. Eksisterende anlegg som Holmenkollen, Varringskollen, Linderudkollen/Grefsenkleiva, Skullerud ski-anlegg og Tryvann Vinterpark må gis de muligheter de trenger for opprustning, modernisering og videreutvikling.

Jeg er forbauset over statsrådets brev til komiteen den 4. mars i år, der statsråden ikke kan svare på om markaloven vil være til hinder for utviklingen av Wyller Multiarena i Tryvann Vinterpark. Det håper jeg statsråden kan klargjøre i sitt innlegg.

I høringen til loven stilte jeg kommunene spørsmål om de ansatte hadde vært i prosess knyttet til grensefastsettelsen i forbindelse med loven. Svaret var et unisont nei. Statsråden unnlater dessverre i brev til komiteen den 4. mars å svare på spørsmål fra komiteen om hvorvidt de berørte kommuner har blitt hørt i forbindelse med fastsettelse av markagrensen. Statsråden skriver:

«Kommunenes medvirkningsmulighet vil dermed ikke være vesentlig svekket i forhold til det opprinnelige høringsutkastet.»

Statsråden uttaler seg også til Aftenposten den 12. mars, hvor han på direkte spørsmål fra journalisten knyttet til at kommunene føler seg overkjørt, svarer:

«Det har de ingen grunn til. De er blitt hørt.»

Kommunene ble i høringsutkastet lovet bred medvirkning i forbindelse med fastsettelsen av markagrensen, og at denne skulle fastsettes i etterkant av lovbehandlingen. Sett i lys av det finner jeg statsrådets svar på disse spørsmålene besynderlig. Departementet har ført kommunene bak lyset ved å foreta en endelig geografisk avgrensning av Marka, uten høring og offentlig ettersyn i de berørte kommuner, stikk i strid med det som var forutsatt i høringsutkastet. Det gjør at Høyre ønsker å sende loven tilbake til Regjeringen for en ny behandling. Skulle det forslaget falle, vil Høyre stemme for loven, for ordens skyld.

For Høyre er det viktig at kommunene og alle andre berørte parter høres når grensene endelig settes. Jeg vil likevel henviser til merknader hvor det framgår en rekke grensendringer som Høyre allerede nå ønsker å foreta. Det er etter innspill fra kommuner og en rekke andre berørte parter. Spesielt gjelder det området rundt Ila sikringsanstalt og landsfengsel samt Løvenskiold-banen – en av landets viktigste skytebaner – i Bærum, områder i Hobøl, og ikke minst gjelder det Huken pukk- og asfaltverk, og det vil være en miljømessig katastrofe, dersom man må legge ned, på grunn av betydelig økt transport og svevestøv i hovedstaden. Når det gjelder skytebaner spesielt, setter byggeforbudet en stopper for nye, og det vil skape problemer med å modernisere og vedlikeholde eksisterende baner. Dersom man ikke får lov til å oppgradere skytebaner i Marka, vil det få store konsekvenser ikke bare for de tusentalls av jegere som er avhengig av å vedlikeholde sine ferdigheter, men også for skytesporten generelt, for politi og for enkelte militære som er avhengig av banene. Et generelt byggeforbud vil også kunne sette en stopper for støyreducerende tiltak, noe som beboerne ville nytte godt av.

Jeg kan ikke forstå hva regjeringspartiene har å tjene på flere ganger å si nei til samtaler med opposisjonen knyttet til loven, men det må være en flertallsregjeringens mulighet.

La meg også ta opp alle de forslagene Høyre enten står alene om eller står sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Peter Skovholt Gitmark har tatt opp de forslagene han viste til.

Det blir replikkordskifte.

Jan Böhler (A) [22:09:32]: Representanten Skovholt Gitmark gir inntrykk av at det har vært en trygghet for å sikre Marka for framtiden gjennom den tidligere forskriften, og at det egentlig ikke har vært alvorlige stridsspørsmål rundt dette de senere årene. Men da denne debatten om nedbygging av Marka kom opp i valgkampen i 2005 – man må huske på at dette gjelder ikke bare Oslo kommune, det gjelder 19 kommuner – var dette hete saker i Hakadal, på Krokhol, i Ski, ved Fossum Bruk ved Bogstadvannet, på Skytterkollen i Bærum, i Lommedalen osv. Så det er snakk om reelle saker også i de senere år.

Så spørsmålet mitt til representanten er: Som verdi-

konservativ og med kjennskap til hvordan Høyres velgere i Oslo bruker Marka, og ønsker å ta vare på Marka for framtiden, hvorfor kan man ikke like godt være enig om å sette en absolutt grense og et absolutt punktum gjennom et lovverk? Og hvordan kan dere nå risikere den muligheten ved å sette fram et forslag om å sende saken tilbake?

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Peter Skovholt Gitmark (H) [22:10:41]: De kommunene som til nå har forvaltet loven, har forvaltet den på en god måte.

La meg også si at det er viktig at loven nå åpner opp for å verne om friluftshensyn. Det mener jeg er en positiv ting ved loven som til syvende og sist gjør at vi kommer til å stemme for loven. Det er, som representanten sier, nettopp verdikonservativt å ta vare på området for framtiden, slik våre lokalpolitikere så langt har gjort rundt om i de 19 kommunene.

La meg også si at grunnen til at vi ønsker å sende loven tilbake, er nettopp at departementet ikke har gjort et godt nok arbeid knyttet til grensefastsettelse. Hvis vi ser på miljøhensynene knyttet til Huken pukk- og asfaltverk, er de så store at det vil være i miljøets interesse at det området unntas. Når det gjelder f.eks. skytebaner, som jeg var inne på i mitt innlegg, og Løvenskiold-banen i Bærum, er det et nytt punkt hvor det er verdt å gå inn og unnta det området.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [22:11:54]: Jeg vil først bare komme med en liten oppklaring i forhold til det som representanten Skovholt Gitmark sa om idretten. Det var kommentarer til det som lå inne opprinnelig, om det som tradisjonelt har vært utøvd i Marka, og som ikke lenger er relevant. Så det trenger vi egentlig ikke å diskutere.

Men mitt spørsmål går egentlig på opptreden til Oslos byrådsleder. Hadde det vært opp til ham – og for så vidt det klimaet som han har skapt underveis i behandlingen av markaloven – tror jeg ikke vi hadde stått her nå og vært enige om at markaloven tross alt er bra. Både Høyre og SV er enige om det. Høyre har valgt ikke å stemme mot loven når den nå ikke blir sendt tilbake. Det synes jeg er positivt. Er det da slik at Høyres byrådsleder i Oslo er overkjørt? Han uttalte at dette er et byråkratisk makkverk av en lov, og det antar jeg da at representanten Skovholt Gitmark ikke er enig i.

Peter Skovholt Gitmark (H) [22:12:56]: Først vil jeg si at det er høyst relevant å diskutere det lovframlegget som kom fra Regjeringen, selv om det nå har blitt foretatt enkelte positive justeringer av regjeringspartiene i forhold til det. La meg også si at jeg finner det svært problematisk at regjeringspartiernes representanter ikke har vært villige til å sette seg ned og diskutere loven med opposisjonen. For jeg tror at man hadde kunnet finne fram til enkelte kompromisser som vi begge kunne ha levd godt med, og fått en bredere konsensus knyttet til loven.

La meg også si at både Oslos byrådsleder og jeg som Høyres miljøtalsmann deler fullt og helt ønsket om å ivareta Marka for friluftslivet, for dem som bor der, og for dem som har næringsutvikling i området, men problemet med loven er at den blir for rigid. Problemet med loven er at man har ført kommunene bak lyset i forhold til grensefastsettelse. Det er for mange problematiske hensyn med hensyn til det lovutkastet som nå har kommet. Jeg kan dele byrådslederens syn på at dette, slik framlegget var, var et byråkratisk makkverk.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Hans Olav Syversen (KrF) [22:14:21]: Det er ikke jeg som sitter i komiteen fra Kristelig Folkeparti, men siden dette er en odelstingssak og en lovsak som først skal behandles her, får jeg allikevel gleden av å føre ordet på vegne av Kristelig Folkeparti.

Det er klart at for en som er innvalgt fra ett av de fylkene som blir mest berørt av denne loven, er det – vil jeg si – en merkedag. Det bringer også selvfølgelig fram en del minner til en som er blitt tatt med på tur, etter min mening den gang, altfor tidlig, fra Solemskogen via Lilloseter til Sinober. Det kunne bli en litt vel bratt affære for en firefemåring. Men det er klart at når solbærtoddyen blinket i det fjerne på Lilloseter, var det mye man kunne akseptere av oppoverbakker. Så var det heldigvis nedoverbakker hjem. Og etterpå var alle enige om at det hadde vært en fin tur. Dette sier jeg fordi det er mange følelser knyttet til Marka. Det er mange som har arbeidet for et varig vern av Marka. Jeg ser at mange av dem er til stede her i dag, og jeg har lyst til å gratulere mange av dem med dagen.

Det er helt klart fra Kristelig Folkepartis side at vi ønsker og har ønsket en egen lov for Oslomarka. Så må vi vel si at det har vært noen strabasiose ferder fra lovforslaget ble fremmet, og til det endelige resultatet vi har sett i dag. Vi har fra Kristelig Folkepartis side derfor vært ganske tydelig på ønsket om relativt store endringer i enkelte av paragrafene for å kunne stemme for loven.

Vi har vært spesielt opptatt av å ta på alvor de innspill som er kommet fra idretten, landbruket, skogbruket og de berørte kommuner. Jeg må si at det var litt oppsiktsvekkende at man greide å fremme et lovforslag som skapte såpass betydelig motstand hos alle disse brukergruppene, som jo i utgangspunktet var positivt innstilt til en ny lov for Oslomarka. På den annen side får vi glede oss over at det faktisk har vært mulighet for en prosess her i Stortinget. Med dagens regjeringssammensetning, med en flertallsregjering, er det forsiktig sagt ikke i alle saker det har latt seg gjøre. Det får vi absolutt ta på plussiden av regnskapet.

For oss i Kristelig Folkeparti er det viktig at vi sikrer en flerbruksforvaltning av Marka, der ulike interesser som friluftsliv, idrett, bevaring av natur- og kulturmiljø med kulturminner og bærekraftig næringsvirksomhet og etablert bosetting skal ha sin plass. Vi er ikke minst opptatt av at loven legger til rette for økt bruk av Marka og ikke virker begrensende eller hermetiserende i forhold til nåværende og framtidig bruk. Derfor er vi også glad for at flertallet i dag endrer formålsparagrafen, slik at idretten

likestilles med friluftsliv og naturopplevelser i lovens formål. Dette har vært sentralt for oss i Kristelig Folkeparti og er faktisk utslagsgivende for at vi nå kan stemme for loven i Stortinget.

Den opprinnelige formålsparagrafen åpnet etter vårt syn opp for et altfor stort tolkningsrom med hensyn til hvilke idrettsaktiviteter som skulle godkjennes i Marka. Formuleringer som «naturlig kan innpasses» og «tradisjonelt har vært utøvd» forutsatte en velvilje og positiv tolkning i departementet, og det kan man ikke alltid forutse for all framtid. Det er derfor godt at disse formuleringene nå er endret.

Med den nye formålsparagrafen forutsetter vi at den usikkerhet som har vært knyttet til den tidsmessige utviklingen av idretten og idrettsanleggene i randsonen, er ryddet av veien. Jeg kunne også oppfordre statsråden til i sitt innlegg å bekrefte at loven nå f.eks. kan åpne for den planlagte utbyggingen av Tryvann Vinterpark. Jeg er klar over at man ikke godkjenner søknader på stående fot, men hvordan man i utgangspunktet ser på den typen søknader, håper jeg statsråden kan si noe om. Det ville være av betydning for mange.

Samtidig skulle vi gjerne sett at det ble endringer i § 9 om tilrettelegging for stier og løyper. Blant annet har jo Skiforeningen her gjort det klart at det fortsatt vil være vanskelige tolkninger i loven når det gjelder hvilke sti- og løypearbeider som vil kreve planbehandling. Som vi vet, er planbehandling ingen gratis affære. Vi håper at loven blir utøvd slik at Skiforeningen faktisk får mulighet til å foreta både endringer og oppgraderinger av løyper, selv om det måtte medføre en viss forflytning av masse og annet grunnarbeid.

Kristelig Folkeparti ønsker, som jeg var inne på, en flerbrukspolitikk for Marka. Vi ble derfor ganske overrasket over at Regjeringen i sitt lovforslag hadde valgt å innlemme landbruket i det generelle forbudet mot bygge- og anleggstiltak. Det var stikk i strid med det som var lagt til grunn i høringsutkastet.

I høringen i komiteen kom det også klare tilbakemeldinger fra landbruket om at lovforslaget ville gjøre det tilnærmet umulig for mange å drive tidsmessig landbruk innenfor markagrensen. Både næringslivet og beboere i Sørkedalen og Maridalen framholdt at lovforslaget ville kunne medføre forvitring av eksisterende lokalsamfunn og gjengroing av kulturlandskapet. Vi er derfor glad for at også regjeringspartiene har gått med på å endre lovteksten på dette punktet, slik at landbruket unntas fra det generelle forbudet mot bygge- og anleggstiltak i Marka. Denne endringen er også vesentlig for at vi stemmer for loven i salen i dag.

Så skulle vi gjerne sett at regjeringspartiene – og jeg er kanskje litt overrasket over at ikke Senterpartiet har fremmet dette – hadde kommet oss i møte når det gjelder erstatning for det økonomiske tapet man får ved et særskilt vern av friluftsområder. Vi i Kristelig Folkeparti mener at erstatningsreglene i markaloven bør samordnes med de nye vernekategoriene som utarbeides i den nye naturmangfoldsloven, etter at den blir vedtatt i Stortinget.

Så må vi nok si at høringsprosessen rundt denne loven

er ikke et eksempel til etterfølgelse. I høringsutkastet ble det slått fast at det nærmere geografiske virkeområdet for markaloven ikke skulle fastsettes direkte i loven. Alle berørte kommuner ble tvert imot forespeilet at grensen skulle fastsettes i forskrift med hjemmel i loven. Før vedtak kunne fattes, skulle forslag til endelig markagrense sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i berørte kommuner. Men da loven kom, gikk departementet bort fra dette og fastsatte markagrensen direkte i lovens § 2, uten den annonserte høring i berørte kommuner. De har dermed ikke fått uttale seg om kanskje et av de mest sentrale områdene i loven før den faktisk ble oversendt til Stortinget. I den høringen som komiteen hadde, tror jeg det var slik at samtlige tilstedeværende kommuner uttrykte ganske sterk misnøye med at de ikke hadde fått anledning til å uttale seg om lovens geografiske avgrensing.

Med dette som bakgrunn må jeg nok si det er overraskende, kanskje også på grensen til arrogant, at statsråden fastholder at lovforslaget ligger innenfor rammen av høringsutkastet og de innkomne høringsuttalelser. Statsråden har sågar sagt at kommunene «er blitt hørt». Det tror jeg svært mange kommuner har litt problemer med å forstå.

Kristelig Folkeparti har i innstillingen derfor fremmet forslag sammen med Høyre om at § 2, som angår grensefastsetting, ikke skal realitetsbehandles i dag, men at vedtak skal utsettes i påvente av at grenseforslaget har vært ute på høring i de berørte kommunene.

Avslutningsvis vil jeg ta fatt i det som er mitt hovedpoeng, nemlig at vi er veldig glad for det lovforslaget som i dag blir behandlet, og som vi skal fatte vedtak om senere. Samtidig er det etter vår mening ikke et selvstendig argument at dette skal være en slags første lov for bymarker andre steder i landet. Det har vært en strabasøs ferd fra lovforslaget kom, men som sagt i en litt overført betydning tror jeg alle – stort sett, i hvert fall – nå vil være enige om at dette også har vært «en fin tur» rent lovmessig.

Erling Sande (Sp) [22:24:38]: Lat meg starte her: Fysiske aktivitet er ein viktig faktor for god helse. Auka aktivitet gjennom idrett og friluftsliv gjev auka livskvalitet og betre helse. Arealplanlegging vil derfor vere eit viktig tiltak for å sikre at desse kvalitetane er tilgjengelege. Nedbygging av sentrale grøntområde og fortetting og utviding i pressområde vil gje færre arenaer for å drive førebyggjande arbeid. Areal er ingen uendeleg ressurs.

Vi menneske har våre beste opplevingar i møte med andre menneske, i møte med natur og med kultur. For Senterpartiet er det viktig å sikre møteplassar for desse møta – arenaer og rom for oppleving, for rekreasjon og for aktivitet eller for å søkje stilla, anten det er innandørs eller ute.

Marka er nettopp eit slikt rom der det er natur, men der det òg er kultur og spor etter bruk gjennom mange hundre år – og aktivitet. Senterpartiet ynskjer ei levande Osloområde, ei Osloområde som har idrettsaktivitetar for store og små, som mange søker for å oppleve friluftsliv, som har eit aktivt landbruk og skogbruk, og som, ikkje minst, har levande lokalsamfunn. Sikring av slike område er særleg viktig i nærleiken av store befolkningskonsentrasjonar. Vi

må leggje til rette for at flest mogleg har tilgang til område som er sette av til landbruk, natur og friluftsliv, nær der dei bur.

For Senterpartiet er det viktig at ei markalov ikkje legg opp til eit vern som gjer at Marka taper sin verdi gjennom gjengroing og forfall. Vi er nøydde til å ta vare på og bruke kulturlandskapet og naturkvalitetane, slik at komande generasjonar skal kunne oppleve dei kvalitetane som vi sjølve har fått oppleve. Dette krev aktiv bruk, utvikling og tilrettelegging, ikkje utestenging.

Senterpartiet meiner at landbruk, natur og friluftsliv – LNF-omgrepet – legg ei god ramme for slik forvaltning. Landbruk, skogbruk, friluftsliv, idrett og sjølve busetnaden og hyttene i Marka har vore avgjerande viktig for å sikre nettopp det som Osloområdet er verdsett for. Det må vere sjølvstøtt at lova blir praktisert på ein slik måte at dei ulike idretts- og friluftaktivitetane, jord- og skogbruk og dei levande og flotte lokalsamfunna vi har i Marka, kan utviklast tidsmessig og positivt også i åra som kjem.

Senterpartiet har fått mange innspel frå dei kommunane som Marka strekkjer seg inn i, der ein har uttrykt bekymring for at grensene som er fastsette i lova, er sette på ein slik måte at det ikkje fullt ut harmonerer med dei tankar kommunane har for arealutvikling framover. Senterpartiet er glad for at statsråden gjennom brev til kommunane har slått fast at han ynskjer dialog med kommunane om grensene, og at justeringar er mogleg å føreta, fortrinnsvis i samband med planprosessar. Moglegheita for slike justeringar skal ikkje vere vesentleg svekt i forhold til det som var det opphavlege høringsutkastet.

Særleg mange innspel har det kome frå Ski kommune. Eg kan nemne at Ski Senterparti arrangerte eit folkemøte om situasjonen kring Langen-området. Det var stort lokalt engasjement i dette møtet, og fleirtalet i komiteen har sagt seg einig i fleire av innspela frå Ski, gjennom konkrete endringar.

For Senterpartiet har det vore viktig å understreke at det ved justeringar skal leggjast vekt på at det også utanfor grensene til dei einskilde kommunane ofte er verdifulle område som dyrka mark, dyrkingsmark og våtmark. Endeleg grensefastsetjing må ha det målet for auge at ein skal unngå auka press på slike verdifulle område.

Senterpartiet ser at det er nødvendig å hindre byggje- og anleggstiltak som er i direkte konflikt med det formålet lova har, og i konflikt med målet om å vareta Marka som LNF-område. Det er viktig å presisere at det er slike tiltak byggjeforbodet er retta mot. Senterpartiet meiner at lovteksten, med dei viktige endringar som fleirtalet i komiteen har gjort, og den innramminga komiteen har gjort gjennom merknader, er med på å underbygge dette. Landbruk blir no ikkje omfatta av byggjeforbodet, og idrett er no ein del av formålet med lova. Dermed skal anlegg og løyper som ikkje er i konflikt med formålet, vere råd å realisere.

Lat meg òg nemne at det er bra at lova slår fast at regelen ved rydding av løyper og stiar er at dette skal skje i samarbeid med grunneigar.

Senterpartiet føreset at samspelet mellom grunneigarar, næringsinteresser, friluftsliv- og idrettsorganisasjonar,

kommunar og ikkje minst dei som bur og lever liva sine i dette området, må understrekast og styrkjast gjennom at desse får delta aktivt i forvaltninga av Marka – gjennom Markarådet.

I markalova er det understreka at det kan bli aktuelt å opprette ekstra vern for enkelte område i Marka. I proposisjonen er det antyda å gjelde om lag 1 pst. av Marka. I samband med dette har spørsmålet om erstatning vore drøfta, og proposisjonen legg opp til at økonomiske tap ved denne forma for vern kan krevjast erstatta i samsvar med alminnelege rettsgrunnsetningar. Det er viktig for Senterpartiet å understreke at dette ikkje utelukkar full erstatning, på lik linje med det som blir utbetalt ved oppretting av naturreservat, men det vil avhenge av dei vurderingane som blir gjorde ved dei einskilde områda, og det restriksjonsnivået som blir pålagt.

Senterpartiet stiller seg bak den innstillinga som her ligg føre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [22:30:56]: I sin replikk til meg ar-resterte representanten meg, så da får jeg gjøre det samme. Det at det skal være frivillighet når det gjelder linjeløypebygging, stemmer ikke. Det står i § 9 at Fylkesmannen i Oslo og Akershus i det enkelte tilfellet kan vedta at inn-grep etter annet og fjerde ledd – altså løypebygging – kan foretas uten forutgående samtykke fra grunneier.

Jeg la merke til at representanten Sande var mest opp-tatt av å fortelle om hvilke begrensninger det bør være i utøvelsen av denne loven, og det er jeg for så vidt glad for. Men i Senterpartiets program står det mange lovord om ei-endomsrett og lokaldemokrati. Samtidig kaller represen-tanten Thorkildsen dette en historisk dag. Er det slik at Senterpartiet er for lokalt selvstyre og privat eiendoms-rett bare i små senterpartistyrte kommuner i norske høy-fjellsområder? Eller mener representanten Sande at dette kanskje ikke er en så historisk dag som representanten Thorkildsen gir uttrykk for?

Erling Sande (Sp) [22:32:06]: Det er faktisk heilt rik-tig som representanten Lien seier, at ei markalov som den vi vedtek i dag, reduserer det lokale sjølvstyret i dei kom-munane. Det har òg vern andre stader i landet gjort, med og utan støtte frå våre respektive parti. Det gjer også den øyremerkinga som Framstegspartiet legg opp til på enkel-te område som i dag er kommunale velferdsområde. Det er også med på å redusere det lokale sjølvstyret. Av og til gjer dette stortinget vedtak som nettopp gjer det.

Senterpartiet har som grunnregel at det lokale sjølvsty-ret skal gjelde. Så er det ved nokre velferdsordningar og ved nokre verdiar riktig at dei avgjerslene blir tekne på eit anna plan, anten på regionalt plan eller på nasjonalt plan.

Peter Skovholt Gitmark (H) [22:33:05]: I en betenk-ning skriver Bjørn Stordrange følgende:

«Miljøvernminister Erik Solheim har gitt uttalelser som ikke er i samsvar med lovens faktiske innhold. Til dels spriker uttalelser og faktisk lovinnhold betydelig.»

Er Erling Sande fornøyd og komfortabel med at en så respektert advokat setter denne typen spørsmålstejn ved statsrådets retorikk og det faktiske innhold som ligger i loven?

Erling Sande (Sp) [22:33:42]: Stordrange og andre har trekt opp ein debatt om merknadene som står i inn-stillinga, og lovteksten står i forhold til kvarandre, og kor sterke merknadene blir ved tolking av lovteksten seinare. Innspel frå Stordrange og andre har nettopp vore med og gjort sitt til at komiteen sitt fleirtal har gjort visse endringar og presiseringar av lova. I så måte har dette vore eit godt komitéarbeid, fordi ein har fått gjort viktige endringar, og endringar som har gjort denne lova betre.

Gunnar Kvasheim (V) [22:34:28]: Jeg registrerer at Senterpartiets representant klart og utvetydig slår fast at loven har blitt forbedret gjennom arbeidet i komiteen. Jeg antar at av de tingene representanten er fornøyd med er for-bedret, er at det ikke lenger er et bygge- og anleggsforbud for aktivitet knyttet til landbruket. Hvordan var det mulig for en regjering hvor Senterpartiet sitter, å legge fram en lov som til de grader la begrensninger og skapte usikker-het knyttet til framtidig landbruk i dette området, og der-med også usikkerhet knyttet til den verdifulle rollen som landbruket spiller i forhold til natur og kulturutvikling i dette området?

Erling Sande (Sp) [22:35:17]: Det har vore eit stort engasjement både i og utanfor Senterpartiet for å justere lova. Ein av dei tinga som har vore tematisert, er byggje-forbud og landbruk, ein annan ting er idrett og forholdet til formålsparagrafen i lova.

Eg synest den prosessen vi har hatt i komiteen, har vore god. Eg synest vi har gjort endringar på begge desse felta som gjer lova betre, og som er heilt i samsvar med det vedtaket som Senterpartiet har gjort på sitt gruppemøte, og det som er Senterpartiet sitt syn når det gjeld byggje-og anleggstiltak i forhold til landbruk og byggjeforbod, og det som går på idrett og formålsparagrafen.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Gunnar Kvasheim (V) [22:36:30] (komiteens leder): La meg starte med det som er det viktigste, og det som er den viktigste overskrift i dag, nemlig at det er en his-torisk og viktig lov som skal vedtas i dag. Det er mange som har kjempet over lang tid for å komme til det punk-tet vi er på i dag. Deres utholdenhet og deres bidrag har hatt stor betydning, og den ros som er framført til dem av disse ildsjelene som er til stede, og til andre i dag, er vel fortjent.

Jeg har også lyst til å peke på at mange viktige innspill har kommet fra interesse- og brukergrupper som har stor glede og nytte av Markas kvaliteter. Deres innspill har vært av stor betydning for komiteens arbeid og for det slutt-resultatet som foreligger i dag. Det er summen av disse innspill som gjør at vi i dag står med en lov som ikke bare får tilslutning fra regjeringspartiene, men som sam-

ler bredere tilslutning og dermed gjør den beslutningen vi skal ta i dag, enda mer betydningsfull. Det er altså ikke Regjeringens opplegg som har skapt denne plattformen, men den prosessen som har vært knyttet til behandlingen i Stortinget.

Venstres utgangspunkt har vært helt klart. Vi har ønsket sterkt en markalov. Den kampen som vi har tatt del i, setter vi punktum for i dag. Samtidig står vi på startstreken for neste viktige etappe – nå skal vi sikre at vi får en velfungerende lov som bidrar til å bevare det rike og varierte landskapet i Marka, og som tar vare på Markas natur og kulturmiljø. Samtidig er lovens intensjon å legge til rette for bærekraftig bruk av Osloområdet. Målet er at flere skal bruke mer tid i Marka, og at de kvaliteter som kjennetegner området, også skal være like attraktive for kommende generasjoner. For Venstre har det under behandlingen i Stortinget vært viktig å bidra til justeringer som nettopp gjør at vi kan nå disse målene. Jeg tror de endringer som er gjort, vil bidra til det. Det er gledelig at også representanter fra regjeringspartiene konkluderer slik i sine innlegg.

Regjeringen skal ha ros for å ha fremmet dette forslaget. Det vil stå som en del av denne historien at det var miljøvernminister Erik Solheim som la fram loven. Jeg håper også det vil være en del av denne historien at behandlingen i Stortinget bidro til å forbedre loven, og gjorde at den ble bredere forankret enn den ellers ville vært.

Venstre har vært kritisk til prosessen, hvor kommuner og andre aktører ikke er behandlet slik som de var lovet. Det har vært et dårlig utgangspunkt for behandlingen av loven i Stortinget.

Vi er også kritiske til sider ved lovforslaget som Regjeringen la fram, og som har skapt stor usikkerhet og stor motstand. Det har vært en litt merkverdig situasjon å følge debatten i media, hvor utgangspunktet har vært slik som man har lest loven og forstått loven, og så har en på den andre siden hatt tolkninger og forsikringer fra statsråden som til dels går i en annen retning. Det har vært et stort rom mellom slik som man har oppfattet loven, og slik den har blitt utlagt av representanter for regjeringspartiene. Dette toppet seg da statsråden sa til Aftenposten: «Tro meg på mitt ord!» Det er en dårlig forsikring i forhold til framtidige grensedragninger og uavklarte spørsmål knyttet til loven. Derfor har komiteen vært opptatt av å få en klarhet gjennom behandlingen, og ikke være avhengig av å ta på ordet en statsråd som nå legger fram denne saken.

Jeg mener også at flere av forsikringene som statsråden har gitt, har det ikke vært mulig å innfri med bakgrunn i lovens tekst, og viser i den forbindelse også til Stordrangs gjennomgang av denne problematikken. Det er fortsatt områder som det er knyttet usikkerhet til. Det viser innspill som har kommet til komiteen etter vår avgivelse, hvor en beskriver regjeringspartienes posisjon som at en fortsatt skaper usikkerhet. Jeg håper at vi i dag, gjennom statsrådets innlegg, kan få avklart posisjonen på disse områdene.

Det som er grunnleggende viktig, er at debatten har virket, og at regjeringspartiene har endret holdningen på viktige områder. Det synes jeg regjeringspartiene skal ha ros for, selv om en i utgangspunktet startet prosessen med

en mye mer bombastisk konklusjon, at loven ivaretok de hensyn som skulle ivaretas.

Jeg har også lyst å understreke at Venstre på et tidspunkt ønsket å ha forhandlinger med regjeringspartiene, og gjerne andre partier, for å få en felles plattform og en felles enighet som kunne styrke loven som vi i dag vedtar. Det klarte vi ikke å få til, men vi har klart å oppnå noe av denne hensikten gjennom behandlingen i komiteen.

Jeg har lyst å peke på noen av de områdene hvor Venstre har bidratt til å flytte flertallet. Idretten er sidestilt i lovens formål med de øvrige interessene. Når en kjenner bruken av Marka og idrettens store innslag der, var det uforståelig for meg at det ikke var ivaretatt i det forslaget som ble lagt fram. Det slås også fast at det skal kunne etableres nye serveringsstuer i Marka, og at eksisterende kan utvides og moderniseres. Og som jeg har nevnt før, landbruket skal ikke omfattes av det generelle byggeforbudet. Landbruket i Marka, og ikke minst i Sørkedalen og Maridalen, er en viktig del av kulturlandskapet i Marka, og er viktig for å ta vare på det biologiske mangfoldet. Vi har også fått tilslutning til merknaden som sier at det «som hovedregel» skal gis dispensasjon for mindre tiltak på eller i forbindelse med eksisterende bebyggelse, slik som sanitærløsninger, tidsmessige planløsninger og fasadeendringer. Det er en merknad som er relevant i forhold til en del av de innvendingene som har kommet i dagens debatt.

Men det har også vært noen områder hvor vi ikke har nådd fram. Vi har ønsket å gi naturvernloven og dens forskrifter forrang for markaloven på verneområder som er vernet etter naturvernloven innenfor markagrensen. Vi er redd for at det kan svekke vernet i etablerte og velfungerende verneområder når markaloven gis forrang. Vi har også villet sløyfe formuleringen «igangsetting av arbeid med arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, krever tillatelse av departementet». Dette er en unødvendig byråkratisk bestemmelse, hvor en legger opp til at en må søke for å få lov til å søke.

Som andre har påpekt, er det fremdeles usikkerhet knyttet til anlegging av løyper i Marka, slik som representanter for Skiforeningen har anført. Det er fortsatt uklarerhet rundt utviklingen på Tryvann. Det er to av de områdene som det vil ha stor betydning at statsråden klargjør i sitt innlegg. Det har heller ikke vært mulig å få regjeringspartiene med på et opplegg med økonomisk erstatning for vern av friområder på lik linje med erstatning etter naturvernloven. Jeg tror ikke de gode ønsker og den åpning som Erling Sande pekte på, er tilstrekkelig for å ivareta disse sidene i framtiden.

Hovedsaken i dag er likevel at vi har fått en viktig lov på plass – en viktig miljøsak er brakt i havn. Jeg vil også peke på at det rundt flere andre av landets byer – ja, svært mange av dem – er markaområder som må sikres, om ikke i egen lov, så på en eller annen måte. Jeg håper ikke starten på behandlingen i Stortinget som denne saken fikk, grunnnet mangelfull behandling av Regjeringen, vil vanskeliggjøre arbeidet knyttet til sikring av andre bymarker. Jeg håper at behandlingen i Stortinget har bidratt til at andre på en positiv og konstruktiv måte vil gå inn i dette arbeidet.

Jeg har lyst til å avslutte med å peke på det som vil stå

igjen som konklusjon, at loven i dag kommer til å vedtas med tilslutning fra alle partier unntatt Fremskrittspartiet. Det som er et viktig poeng i den saken, er at de justeringer av loven som er foretatt i Stortinget, de innspill som har kommet fra ulike hold, har bidratt til et bredere flertall enn loven ville ha fått om man hadde bygd på den lest som Regjeringen la fram.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [22:45:55]: To korte bemerkninger: Den ene går på selve spørsmålet om forhandlinger. Der vil jeg bare si at det ikke er mulig å forhandle med et parti som ikke vil si hva det er de ønsker å forhandle om. Vi visste ikke Venstres posisjoner, og derfor var det ikke mulig. Men resultatet ble veldig bra, og det er det viktigste.

Så til spørsmålet om markaloven versus andre verne lover: Jeg vil henvisse til side 12 i innstillinga, der det er en flertallsmerknad fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, hvor vi understreker at «markaloven er en miljøløy», og hvor vi viser til at hvis

«det innenfor markalovens grenser søkes om å gjennomføre tiltak som også vil ligge innenfor et verneområde etter naturvernloven, må det aktuelle tiltaket oppfylle kravene i begge lovene. Dette innebærer at en tillatelse etter markaloven ikke er nok til å kunne gjennomføre et tiltak hvis det ikke også er gitt dispensasjon fra verneforskriften etter naturvernloven. Men dersom markaloven har bestemmelser som gir et strengere restriksjonsnivå enn vern etter naturvernloven, og dette ikke er i strid med verneformålet i forskriften, vil markaloven gjelde i tillegg til verneforskriften.»
Altså ingen svekkelse.

Gunnar Kvasheim (V) [22:47:00]: Først til spørsmålet om forhandlingene: Det er grunnlag for å vise til slik man forhandlet knyttet til klimaforliket. Der var det enighet mellom partiene om å sette seg ned og så legge fram sine posisjoner og begynne å forhandle. Det var et slikt utgangspunkt vi ønsket her også for å få bred tilslutning til loven og for å få gjort endringer. Nå ble det ikke slik, og det er rett som saksordføreren anfører, at en del av de motivene som vi hadde for vår invitasjon til forhandlinger, er ivarettatt gjennom endringer som er foretatt i komiteen, og det resultat at alle unntatt Fremskrittspartiet nå stemmer for loven. Så det er bra.

Når det gjelder naturvernloven og dens stilling, er poenget vårt at den verneformen har vært veldig velfungerende i de områdene hvor den gjelder i dag. Det skapes usikkerhet om grensesnittet mellom den lovgivningen og markalovgivningen slik som regjeringspartiene formulerer seg. Derfor har vi vært så tydelige på at vi ønsket at naturvernloven skal ha forrang. Det bygger på at den type vern som den ivaretar i disse områdene, er meget vel tilpasset det aktuelle formålet og de aktuelle utfordringene i disse områdene.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Statsråd Erik Solheim [22:48:26]: Jeg legger ikke skjul på at dette er en av de morsomste sakene jeg har fått lov til å legge fram for Stortinget, og en av dem som betyr mest for meg personlig. Det er alltid hyggelig å legge fram saker man synes er politisk viktige, men det er ekstra hyggelig når det er noe man har et sterkt personlig forhold til. Jeg har tilbrakt uker, måneder, kanskje år til sammen – jeg vet ikke, jeg har ikke lagt det sammen – i Lillomarka, Østmarka og Nordmarka og det er fantastisk flott å få lov til på vegne av Regjeringen å legge fram dette.

La meg starte med å takke alle dem som har bidratt til at vi nå får en historisk lov. Jeg vil starte med de ildsjelene som har drevet dette fram. De fortjener å bli nevnt ved navn alle sammen. Noen av dem sitter der oppe på galleriet. Det er folk som Erik Sture Larre, som begynte å engasjere seg for Marka omtrent 20 år før jeg ble født. Han har brukt et helt liv på dette. Det er folk som Steinar Saghaug, som engasjerte seg for markaloven på et tidspunkt da jeg i alle fall bare var opptatt av å gå tur der og ikke drev politikk i forhold til det. Og det er en rekke andre ildsjeler. Uten folk som dem ville det aldri ha blitt noen lov.

La meg også takke friluftslivets og idrettens organisasjoner, Turistforeningen, Skiforeningen, alle dem som bidrar til at folk kommer ut i Marka. Jeg er enig med alle som har sagt at det er gjennom bruk Marka vil bli vernet, men også ved disse organisasjonene, som har hatt et stort trykk oppe for å få Marka vernet.

Jeg vil også takke det hardt arbeidende embetsverket i Miljøverndepartementet, som har stått i mange stormer og fått urettmessig kritikk, og som har bidratt til en god lov.

La meg også takke Vegard Ulvang og Aslak Sira Myhre og andre som har bidratt til at vi har fått denne debatten om denne loven. Aftenposten skrev at det har vært mer debatt om markaloven enn om hijab. De har fått flere leserinnlegg, og det viser noe om hvor sterkt dette står i folks bevissthet. Uten at de hadde kommet ut med en del urimelig og noe rimelig kritikk, ville vi heller ikke fått denne debatten. Så også de fortjener takk.

La meg også takke Venstre og Kristelig Folkeparti for å ha vært med på fornuftige vedtak her, og som har kommet med innvendinger som er blitt tatt hensyn til – ikke alle, men noen av dem. Det har også bidratt til at loven er blitt bra.

Aller mest vil jeg takke det rød-grønne flertallet, ikke minst Inga Marte Thorkildsen, Marianne Marthinsen, Erling Sande og også andre som fortjener ros og ære for å ha stått oppe i stormen rundt denne loven, og som har bidratt til at den nå har gått gjennom.

En slags takk må det også være lov å gi til Høyre for å ha bidratt til denne loven. Jeg røper ingen statshemmighet når jeg sier at jeg ikke er videre imponert over Høyres fotarbeid i denne saken. Man forsøker å tilfredsstille absolutt alle samtidig, både de mange Høyre-velgerne i Oslo som ønsker en slik lov, og alle dem som har kommet med enhver tenkelig innvending mot loven. Man forsøker seg og tilfredsstiller vel til sjuende og sist ingen. Høyre avvirket markaloven i 1980. De har hatt 30 år på seg til å legge fram en ny lov, og bør være glad for at vi gjorde det arbeidet som Høyre ikke har gjort. Men det er

i alle fall bra at vi nå får også Høyre med på å stemme for loven.

Når det gjelder Fremskrittspartiet, er det bare å sitere Gorbatsjov. Han sa til sine østeuropeiske venner en gang i 1988, tror jeg det var: Noen kommer for sent til historien. Det er Fremskrittspartiets lodd i livet når det skjer noe viktig: Fremskrittspartiet er for sent ute. Om ti år vil de sikkert si at dette var en riktig lov, akkurat som Fremskrittspartiet i dag selvsagt beklager at det ikke ble seksfelts motorvei rundt slottet. Det fantes en gang en plan for en seksfelts motorvei rundt slottet, og det fantes en plan for motorvei gjennom Frognerparken, og den tidens fremskrittspolitikere støttet slike planer. Så får vi se når den dag kommer, om Fremskrittspartiet også er glad for denne loven, som de kom for sent til.

Det er en historisk lov. 1,2 millioner mennesker bor i østlandsområdet, fordelt på fem fylker og 19 kommuner. For dem vil denne loven få enorm betydning for friluftsliv, naturopplevelser, idrett, trivsel, folkehelse og på en rekke andre områder. Det er en lov som har vært diskutert i Oslo siden før den andre verdenskrig. Den største demonstrasjonen i Oslos historie – vi tror alle den var mot EU, eller kanskje noen tror den var for EU, men den handlet om Marka – var i 1946. Altså: Ett år etter krigen var titusener av Oslo-borgere ute i gatene for å demonstrere mot en kraftlinje gjennom Osloområdet. Det engasjementet har holdt seg oppe og er en del av grunnen til at vi i dag får en markalov.

Den viktigste konsekvensen av loven er at markagrensene sikres. Derfor er det selvsagt viktig at det tas inn i lovteksten, og at vi demmer opp for utbyggingspresset mot bynære markaområder. La oss huske at alle trender i samtiden går i retning av en større befolkningskonsentrasjon i Oslo-området, og det vil selvfølgelig også over tid øke presset på Marka. Derfor er det så viktig at vi fastsetter grensene nå.

Jeg understreker at det vil være kommunene som fortsatt behandler byggesaker. Markaloven innfører ingen nye søknadskrav for andre typer tiltak enn det som følger av ny plan- og bygningslov. Kommunene kan fortsatt bruke de ordinære planvirkemidlene etter plan- og bygningsloven til å gjennomføre vurderinger, og klargjøre hvilke utvidelser og andre bygge- og anleggstiltak som kan tillates i et bestemt område. Dette vil være av stor betydning for fastboende og hytteeiere. Planer skal fortsatt utarbeides i tråd med plan- og bygningsloven, men planene må også være i tråd med markalovens formål ved at det tas hensyn til friluftsliv og idrett. Kommunenes endelige vedtak om arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, må stadfestes av Miljøverndepartementet.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus vil bli klagemyndighet for alle de 19 kommunene. Selv om landbrukstiltak og skogsdrift ikke berøres av loven, skal Fylkesmannen i Oslo og Akershus også være klagemyndighet for kommunale vedtak i slike saker innenfor markagrensene. Jeg diskuterte også med fylkesmannen her om dagen om at en viktig oppgave når loven er vedtatt av Stortinget, vil være for fylkesmannsembetet og Miljøverndepartementet å gå opp detaljerte retningslinjer for hvordan man skal behand-

le enkeltsakene som vil komme opp. For å bidra til en helhetlig forvaltning gir loven også hjemmel til å opprette et markaråd – hvor representanter for friluftsliv, idrett, fastboende, hytteeiere, landbruk og andre vil bli representert – og et rådgivende utvalg som vil holde Markas interesser oppe i opinionen, og som selvfølgelig kan bidra til å gi råd og klargjøre viktige temaer.

Noen har reagert negativt – igjen er det vel Høyre og Fremskrittspartiet – mot begrepet «eventyrskog», som har vært introdusert her. Det er vel ingen som mener at det har en vitenskapelig begrunnelse, men det må av og til være tillatt å bruke litt folkelig fornuft også og innføre et begrep som jeg tror folk i sin alminnelighet forstår hva betyr. Det betyr et skogsområde med særlige naturkvaliteter, som har stått i lang tid, og som ikke er velegnet for den type friluftsliv som er veldig sterkt fartspreget og idrettspreget, men velegnet for folk som ønsker den stille naturopplevelsen på det en kan kalle naturhistorisk grunn. Det må det også være rom for i Marka.

Det vi skal ha i Marka, slik jeg ser det, er kombinasjonen av alle former for idrett og friluftsliv som hører hjemme i Marka:

Den helt stille naturopplevelsen – sitte ved et fiskevann, du hører ingen andre, bare fugler og dyr rundt deg – Johs. Harvikens type skiløping som jeg husker fra min ungdom, som er stille og stilfull, men går med betydelig fart framover, sykling på skogsbilveier, men selvfølgelig også det mye mer fartspregede friluftslivet, enten det er snowboard, skihopping eller alpint, hva det måtte være. Menneskene er jo ikke slik at det er noen som bare vil ha det ene, og noen som bare vil ha det andre. De aller fleste av oss vil ha alle disse ulike formene for friluftsliv og idrett. Den ene dagen ønsker vi det ene, den andre dagen det andre, i én livsfase det ene, i en annen livsfase det andre, og vi skal tilrettelegge for alt.

Hensynet til å fremme og tilrettelegge for idrett i Marka er helt sentralt. Loven gir rom for opprusting, oppbygging og videreutvikling av idrettsanlegg, i tillegg til etablering av nye idrettsanlegg så lenge disse kan innpasses innenfor lovens formål. Utendørs vintersportsanlegg, som f.eks. Tryvann Vinterpark – som både Syversen og komiteens leder var inne på – er en type anlegg som vil kunne falle inn under lovens formål, og dermed tillates etter markaloven. Men selvsagt må hver enkelt sak vurderes for seg selv. Det må foretas en vurdering hvor man ser hen til lovens øvrige formål.

Det samme gjelder en ting som Skiforeningen har vært veldig opptatt av. Selvsagt kan ikke jeg på prikken si hvor mange kubikkmeter masse som skal flyttes før det går fra å være et lite inngrep til å være et stort inngrep. En statsråd kan ikke avklare det én gang for alle. Men alle forstår at mindre inngrep som gjør en løype mer hensiktsmessig, må være tillatt. Det gjør det jo bare lettere å få flere mennesker ut i naturen, og det vil gjøre det lettere å tilrettelegge for friluftsliv og idrett. Så er det store inngrep som vil kreve håndtering etter plan- og bygningsloven, som andre større naturinngrep.

La meg så til slutt si: Aftenposten hadde en overskrift her om dagen som het: «Applaus og piping for ny marka-

lov». Når man leste saken, var det en som pep og ti som jublet av de ulike samfunnsinstanser som var spurt. Jeg tror det er der vi nå er. Etter en bred debatt med god deltagelse og et flertall som består av alle sentrumpartiene, Arbeiderpartiet og SV, har vi nå fått en god lov.

Jon Lilletun – en politiker jeg satte stor pris på – sa en gang om et budsjett i Stortinget at et godt budsjett er blitt enda bedre. La meg si om dette: En god lov er blitt enda bedre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [22:58:33]: Det kunne nesten høres ut under statsrådets innlegg som om jeg hadde sagt at vi skulle asfaltere hele Nordmarka. Det må basere seg på en misforståelse. Det har ikke jeg sagt, og det er heller ikke vår intensjon. La meg si det slik: Jeg hører jo at statsråden gleder seg over Marka. Jeg skal gjøre mitt ytterste for at statsråden får mer tid å tilbringe i Marka til høsten.

Når det er sagt, er det altså slik at det er en juridisk uenighet. På en måte eksponenten utenfor det politiske miljøet er Bjørn Stordrange, og den fremste talsmannen i det politiske miljøet, og også ansvarlig statsråd, er herverende statsråd. Dette går på bygging og modernisering av hytter. Kan statsråden nå avklare én gang for alle at det er statsråden som har rett og Bjørn Stordrange som tar feil, når han sier at det må dokumenteres at gjenreising av hytte har større nytte også i forhold til friluftsliv og naturinteresser for at slik bygging skal kunne finne sted?

Statsråd Erik Solheim [22:59:47]: Alle de regler som gjelder ellers i landet etter plan- og bygningsloven, gjelder selvsagt i Marka. En behandling av en hytteutbygging f.eks. vil komme inn under plan- og bygningsloven og behandles etter den. Så skal det også tas hensyn til markalovens formål om å verne friluftsliv og idrett i Marka. Det er veldig, veldig vanskelig å tenke seg at små endringer på en hytte skulle være til vesentlig plage for friluftsliv eller idrett i Marka. Det kan finnes teoretiske eksempler på det. Kanskje vil noen legge en do midt i en sti og stenge denne – det er alltid mulig å lage teoretiske konstruksjoner. Men hvis man bruker sunn fornuft, som er et godt prinsipp, tror jeg dette vil gå seg til meget, meget greit.

Peter Skovholt Gitmark (H) [23:00:39]: Høyre hadde ikke hatt noen problemer med å stemme for loven primært og ikke subsidiært, dersom statsråden hadde holdt ord og holdt grensefastsettelsen til forskrift, slik som det ble sagt i høringsrunden. Høyre hadde heller ikke hatt noen problemer dersom idrett og landbruk tydelig allerede fra starten av var tatt inn i formålet, dersom byggeforbudet hadde ekskludert lovens formål, dersom loven hadde vært betydelig mer ubyråkratisk enn den er, dersom eksisterende næringsliv, og spesielt innenfor skogbruk, hadde fått lov til å videreutvikle seg og ikke fått en klam hånd lagt rundt seg, det samme i forhold til bomiljø, og ikke minst dersom vi hadde fått på plass full erstatning – så er det sagt. Høyre har entusiasme for loven slik vi ønsker at den skal være, ikke slik statsråden la den fram.

Ser statsråden at det er et problem i forhold til egen retorikk og f.eks. lovens innhold, sett i lys av Stordranges innsigelser?

Statsråd Erik Solheim [23:01:44]: Jeg er glad for noen av de forbedringene som jeg ser er kommet til i loven, jeg vil særlig peke på det med idretten. Jeg tror jeg er vel så idrettsinteressert som gjennomsnittet i forsamlingen, og jeg er også idrettsaktiv. Jeg ser veldig positivt på at dette er kommet inn i formålsparagrafen, og ser på det som en reell forbedring av loven.

Men jeg er ikke veldig imponert over den øvelsen som består i å lete etter alle mulige feil i en lov, for å kunne tilfredsstille alle mulige interesser og for å forsøke å få den sendt tilbake til Regjeringen, slik at man vet at dette igjen sendes ut på vidvanke og tar vinter og vår. Høyre har hatt 30 år! Siden dere trakk denne loven tilbake fra Stortinget i 1981, har dere hatt nesten 30 år på å legge fram en ny lov. Vi fulgte prinsippet fra reklamen: «Just do it!» Det står mer respekt av det.

Hans Olav Syversen (KrF) [23:02:49]: Slike egenattester bør man jo absolutt lytte til, det virket som det kom dypt fra hjertet.

Jeg skjønner at statsråden også har latt seg inspirere av Jon Lilletun. I så måte har han en lys framtid, for det er en mann man kan lære mye av, bl.a. å lytte.

Så vidt jeg skjønner Soria Moria-erklæringen, har man vel også sett for seg at dette skal danne et grunnlag for vern av andre bymarker. Det pågår bl.a. en debatt i Trondheim.

Mitt spørsmål er om statsråden ser noe forbedringspotensial i departementets lovarbeid når det gjelder å involvere de kommuner som faktisk blir berørt av det lovforslag man i denne omgangen har fremmet, og det man eventuelt tenker å fremme?

Statsråd Erik Solheim [23:03:47]: Jeg er enig i at det ikke er en enkel sak det som skjedde i denne saken, der man sendte et forslag som hadde ett syn på grensefastsetting, ut på høring. Så fikk man inn mange innspill, hvorav mange nettopp gikk på at man skulle fastsette grensene direkte i loven, og så ble det gjort. Selvsagt er det mulig å tenke seg at man da kunne sendt dette ut på en ny høring – med fare for at en sak som har versert siden annen verdenskrig, og som for 30 år siden ble trukket tilbake fra Stortinget av en borgelig regjering, ville gått ut på en ny ørkenvandring.

Jeg vil gi all mulig honnør til trekloveret Marianne Marthinsen, Erling Sande og Inga Marte Thorkildsen, som faktisk har lyttet. Denne loven er blitt endret i Stortinget, i hvert fall på tre punkter, så vidt jeg kan se. Det viser jo nettopp at de rød-grønne faktisk lytter i denne saken.

Når det gjelder andre marker, tror jeg ikke vi vil ta initiativ til noe herfra. Kommunene må selv ta initiativ til hva de vil gjøre. Hvis Trondheimsregionen, Bergensregionen eller Drammensregionen – ikke vet jeg – ser behov for lovregulering og innsats fra Stortingets side, må det komme opp nedenfra.

Gunnar Kvassheim (V) [23:05:03]: Statsråden fant glede i å referere til Aftenposten, hvor det stod at det var ti som jublet og en som peip – det var etter at komiteen var ferdig med lovarbeidet. Da Regjeringen la den fram, var det i beste fall fem som jublet og minst like mange som peip.

Statsråden sier at han er glad for at loven er forbedret ved at idretten er kommet inn i formålsparagrafen. Jeg må anta at med så mye arbeid som har vært gjort med denne loven i departementet og blant regjeringspartiene, har det vært et tema om idretten skulle være med i formålsparagrafen. Hva er grunnen til at den ikke kom med? Var det ingen internt i Regjeringen eller blant regjeringspartiene som målbar den interessen og som kunne ivareta idretten, slik at den kom med i formålsparagrafen?

Spørsmål nr. 2: Var det ingen som ivaretok landbruksinteressene og så sammenhengen mellom landbrukets utvikling og det å ivareta dette området, og dermed kunne sørget for at bygg- og anleggsforbudet ikke rammet landbruket, uten at det var Stortinget som måtte justere dette?

Statsråd Erik Solheim [23:06:07]: Jeg tror ikke jeg skal gå inn på de interne diskusjonene som var i embetsverket og i Regjeringen rundt disse sakene. Det er den typen avveininger som alltid gjøres. Jeg kan vel kanskje antyde at det nettopp er på grunn av denne typen avveining det tok 30 år å få framlagt en ny lov, og at Venstre også satt i regjering i sju år uten noensinne å klare å få framlagt en lov.

Istedenfor å drive den type pingpongspill til hverandre, burde vi i dag glede oss over det vi ser: Sentrumspartiene, Venstre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, og Arbeiderpartiet og SV står sammen om en viktig lov, med et litt nølende Høyre som man ikke riktig vet hvor man har. At Fremskrittspartiet er parkert på sidelinjen i denne saken også, er typisk for alle miljøsaker. I dag må vi kunne glede oss sammen, istedenfor å spille pingpong.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Jan Böhler (A) [23:07:22]: Jeg vil først og fremst rose flertallet i komiteen og statsråden og Regjeringen for å ha fremmet et svært viktig historisk forslag, og for å ha vært lydhøre og flinke under arbeidet med loven og hørt på viktige innspill under høringen her i Stortinget og i den offentlige debatten. Jeg tror et samlet storting burde uttrykke veldig stor glede over å ha en statsråd som har den svært gode kvaliteten det er å kunne ta hensyn og være med på å skape noe sammen med Stortinget og gjøre noe enda bedre. Den kvaliteten hadde fortjent enda mer ros enn man har hørt her i kveld. Jeg tror ikke statsråden trenger å være så bekymret for at noen representanter ikke vil ha mer eventyr og mer eventyrskog. Jeg tror ikke de er så opptatt av mer Soria Moria heller etter valget.

Det jeg som helsepolitiker og Oslo-representant vil framheve, i tillegg til alle de gode argumentene som har kommet her tidligere i kveld, er særlig dette med at 1,2 millioner mennesker i 19 kommuner har enormt utbytte av Marka med tanke på fysisk aktivitet, helse og rekreasjon.

Høyre og Fremskrittspartiet er opptatt av konkurransefortrinn. Oslo-regionen har et enormt konkurransefortrinn internasjonalt ved at forskere og toppfolk i næringslivet kommer hit og sier at de vil bo og jobbe i Oslo-området, for det er ikke noe sted i verden hvor man har så rask tilgang til slike naturperler som vi har her. Og det gjelder sommer og vinter. Det er et enormt fortrinn for Oslo-området, for vår egen befolkning og for alle som skal jobbe og leve her i framtiden. Slik sett er dette historisk.

Jeg er, som statsråden, opptatt av å legge til rette for at flest mulig skal komme seg ut i Marka, de med nikkere og ryggsekk og fiskestang, de med skøyteski og offroad-sykkel, barnefamilier med vogner og pulker, ungdommer som vil ha det gøy, de med rullestol og funksjonshemninger, og ikke minst vår nye minoritetsbefolkning, som ikke har samme tradisjon for å bruke Marka som vi har – og som trenger det like mye som oss.

Det er jo helt riktig som statsråden påpeker, at vi kan i ulike livsfaser – men også fra helg til helg – bruke Marka på forskjellig måte. Steinar Saghaug har vært omtalt her – en sentral naturverner i Oslo-området – som også har vært med i prosessen og hatt samtaler med meg siden jeg begynte dette arbeidet med loven i 2004. Jeg møter ham noen ganger i full fart på offroadsykkel i Marka og andre ganger listende rundt med ved for å tenne opp et bål et eller annet sted for å sitte i fred og ro, eller noen ganger for å lage store møter med Østmarks Venner. Så det er mange av oss som bruker Marka på mange måter, og det er det avgjørende at loven ivaretar. Statsråden understreker at han er glad for at også fysisk aktivitet, idrett, nå blir et likestilt hensyn i disse avveiningene, og det tror jeg er veldig avgjørende.

Komitéflertallet har fulgt opp endringen i formålsparagrafen på en god måte, også i sine merknader i innstillingen. Jeg synes at både representantene Tore Nordtun og Inga Marte Thorkildsen og statsråden i sine innlegg utdyper det på en god måte når de snakker om at det skal være mulig å utvikle anlegg, gjøre forbedringer og gjennomføre bygging av nye anlegg når dette er innenfor formålsparagrafen, slik den nå avveier alle tre hensyn – også hensynet til idrett og fysisk aktivitet.

Det er en formulering i innstillingen som jeg er veldig glad for. Det gjelder dette som noen av de viktigste aktørene i Marka, Skiforeningen, Idrettsforbundet, Skiforbundet og Oslo Idrettskrets, har vært opptatt av, nemlig arbeidsrommet for å få bedre løyper og stier og legge til rette for aktivitet, og det går på behovet for reguleringsplaner. Man sier her: «Dette innebærer at mindre inngrep som regel ikke vil kreve reguleringsplan» – slik det også er utdypet av statsråden og bl.a. representanten Nordtun her tidligere i kveld.

Jeg oppfatter at det disse store foreningene og alle idrettslagene har vært bekymret for, at det skulle bli svært kostbare rutiner med reguleringsplaner og byråkrati osv. i forhold til å kunne gjøre den innsats som titusener i idrettslagene i disse kommunene gjør, det er nå avklart, og de trenger ikke å bekymre seg for oppgradering og vedlikehold av eksisterende løyper, for utvidelse av noen løyper, for bredden på løypene for å få plass til nye pre-

pareringsmaskiner, for mindre tilkoblinger av f.eks. små bruer eller små klopper over myrer, bekker og elver, for noen justeringer av eksisterende løypestråser i forhold til løyper som går rett ved, og den typen tiltak, for mindre masseforflytninger knyttet til å tilpasse løypene nye værforhold, nytt klima og nye ting som skjer. Dette vil være i tråd med det som er presisert her både av statsråden og av regjeringspartienes representanter i komiteen.

Jeg er glad for at de bekymringene er oppklart, og jeg tror at bredden i oppslutningen om denne loven nå i Oslo-området og blant dem som bruker Marka, er svært sterk og svært stor. Entusiasmen har økt for hver dag, og jeg tror at den vil øke også etter denne debatten, hvor dette har kommet veldig fint på plass. Etter at statsråden og komitéflertallet har jobbet så godt med dette – også sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti – er det derfor særlig trist at Høyre opprettholder sitt primære forslag om å sende saken tilbake til Regjeringen. Sammen med Fremskrittspartiets intense motstand mot loven – selv om jeg inderlig, inderlig håper at de ikke vil komme i posisjon etter stortingsvalget til høsten – betyr Høyres ønske om å sende loven tilbake at lovens skjebne ikke er endelig avklart før etter stortingsvalget til høsten. Så selv om Høyre subsidiært vil stemme for loven, setter de loven i spill med sin motstand mot loven og sitt forslag om å sende den tilbake. Og selvsagt betyr motstanden fra Fremskrittspartiet – som det dominerende partiet på borgerlig side – at egentlig er ikke denne lovens skjebne avgjort før etter stortingsvalget til høsten.

Så jeg ber alle verdikonservative velgere i Oslo-området merke seg at det er bred oppslutning om denne loven nå. Jeg tror den vil ha en svær historisk betydning og være en avgjørende faktor i utviklingen av hele Oslo-området som et attraktivt område både internasjonalt og globalt. Det er ikke noe vi bør sette i fare ved stortingsvalget til høsten, og jeg håper inderlig at verdikonservative velgere i Oslo vil merke seg det.

Ib Thomsen (FrP) [23:15:04]: Tre store endringer har pekt seg ut under behandlingen av denne saken.

Idretten er løftet fram som ett av formålene med loven. Landbrukseiendommer skal ikke omfattes av loven. Men jeg er kritisk til hvordan grensene har blitt satt, og jeg vil påpeke at det fortsatt er uklart om idrettsanlegg som f.eks. Varingskollen og Tryvann Skisenter kan videreutvikles og bygges ut eller ikke.

Det er et dårlig tegn at ministeren og lovteksten til nå har sagt helt forskjellige ting. Det viser noen av tolkningsproblemene man vil få med loven framover.

Hastverk er lastverk, lyder et gammelt ordtak. Måten Regjeringen nå har trumfet gjennom den nye markaloven på, tyder på at det har gått for fort, og at man ikke har hatt helt kontroll over det man har gjort.

For knapt to år siden fremmet Miljøverndepartementet nye midlertidige markaforskrifter. Hensikten var bl.a. å hindre markakommunene i å framskynde byggeprosjekter som kunne komme i direkte konflikt med den nye, permanente markaloven.

De berørte markakommunene ble forsikret om at de

skulle bli hørt før Stortinget vedtok loven og fastsatte de nye markagrensene. De fleste var enige om at dette var en fornuftig framgangsmåte. Men så, tidlig på nyåret, ble spillereglene endret brutalt. Det ble fremmet forslag til ny markalov, men nå het det at det likevel ikke ble tid til å hente inn råd og vink fra de berørte kommunene rundt Marka. Man har sukret pillen ved å love at de markakommunene som i framtiden havner i skvis mellom nye utbyggingsprosjekter og loven, skal kunne ha rett til å forhandle med fylkesmannen om den opptrukne markagrensen. Mange kommuner har liten erfaring med fylkesmannen og saksbehandlere hos fylkesmannen, og man vil oppleve at kommunestyrene i markakommunene vil bli overkjørt også der.

Når man nå hastebehandler den nye markaloven uten på forhånd å rådføre seg med de kommuner som er berørt, skjer det som kommunene har avdekket, at de nye markagrensene trekkes vilkårlig. Plutselig er Varingskollen Alpinsenter i Nittedal innenfor den nye markagrensen, uten at kommunen har blitt hørt, og uten at de innvendinger kommunen har kommet med, er blitt tatt hensyn til. Det kan i sin ytterste konsekvens bety nei til videre utbygging og modernisering av det viktige friluftssenteret i Hakadal, som er et viktig tilbud til ungdom i hele østlandsområdet.

Som et eksempel: Om lag 70 pst. av Nittedal kommunes areal befinner seg innenfor Miljøverndepartementets nye forslag til markagrense. Når vi så i tillegg vet at 20 pst. av det gjenværende arealet i bygda allerede er definert som landbruksareal, gjenstår altså knapt 10 pst. til utbyggingsformål. Blir markagrensen håndhevet strengt, kan Nittedal Bondelag få rett i sin frykt for at bygdas helt spesielle og særegne grønne dalbunn i tiden framover blir utsatt for et kraftig utbyggingspress.

At idretten blir en del av lovens formål, betyr ikke at det er fritt fram for store idrettsanlegg i Osloområdet. Tilretteleggingen skal ifølge regjeringspartiene gjelde for idrett som kan innpasses i Marka, men fotball- og friidrettsarenaer, motorsportsanlegg eller nye skytebaner f.eks. lar seg ikke tilpasse den nye loven. Føringer som ivaretar idrettens behov, finnes nesten ikke, samtidig som det er tydelige føringer om byggeforbud og hva man ikke får gjøre.

Dette er en kjempeviktig lov for friluftslivet i framtiden, men det er viktig at det føres inn elementer som ikke stopper idretten, for det kan jo ikke være meningen. Spør du en ungdom i Varingskollen eller på Tryvann Skisenter, så får du høre at de driver like mye friluftsliv som idrett. Å definere bort dette som friluftsliv er svært uheldig. Det burde vært unngått.

Berit Brørby hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [23:20:13]: Vern av Marka er viktig. Og det er nettopp det de 19 markakommunene har gjort i over 100 år – de har vernet Marka gjennom bruk.

Jeg må få rette opp det inntrykket som regjeringspartiene prøver å skape i salen av at Høyre er imot vern, at Høyre er imot loven og dermed imot vern. Det eneste Høyre har

gjort i denne saken, er å ta på alvor de innspillene som har kommet fra veldig mange av de berørte, innspill som tydeligvis har bidratt til å forbedre loven, innspill som Regjeringa ikke var villig til å høre på under lovprosessen, men som regjeringspartiene i forhandlingene i Stortinget har tatt inn. Det er jo høyst uvanlig at et lovforslag fra en flertallsregjering blir så til de grader endret i Stortinget.

Jeg mener at det er høyst nødvendig å ta på alvor de kommunene som nå sier at de ikke har blitt hørt i spørsmål om grensefastsettelsen, og de som nå sier at de ikke har blitt hørt i forhold til hvordan loven oppfattes – som rigid og lite fleksibel.

Mange mennesker er opptatt av å bruke Marka. Det er turgåere, det er idrettsutøvere, det er aktivister, og det er mange som har glede av Marka hver eneste dag.

Når Høyre har vært kritisk til deler av loven og ønsker at den skal sendes tilbake for å få en grundigere utredning og behandling, er det nettopp fordi særlig spørsmålet om fastsettelsen av markagrensa har skapt betydelig uro. Høyre har også uttrykt i sine merknader at det ikke er noe prinsipielt i veien for å fastsette markagrensa i loven og ikke i forskrift. Men da må spillereglene følges. Da må det man gav beskjed om på forhånd, også gjelde hele veien igjennom. Det er jo ikke tilfeldig at det har blitt skapt såpass mye uro, og det er det jo Regjeringa sjøl som har bidratt til å skape, særlig statsråden, fordi han har sagt én ting i mediene og så etterpå vist til loven som sier noe helt annet.

Jeg vil gjerne få sitere det som Bjørn Stordrange har uttrykt i sin gjennomgang:

«Miljøvernminister Erik Solheim har gitt uttalelser som ikke er i samsvar med lovens faktiske innhold. Til dels spriker uttalelsene og faktisk lovinnhold betydelig. Flere tiltak miljøvernministeren fremhever som viktige, og som han mener kan gjennomføres i medhold av loven, kan ikke gjennomføres i henhold til lovens hovedregler. Ikke minst når det gjelder byggeforbudet gir lovteksten ikke hjemmel for de tiltak miljøvernministeren tar til orde for.»

Det er en alvorlig kritikk, og det er ikke rart det er blitt skapt betydelig uro.

Det er også blitt skapt betydelig usikkerhet om utbygging av Tryvann Vinterpark. Det er slik at Oslo kommune har bevilget 35 mill. kr til formålet, og det er planer om utbygging for om lag 100 mill. kr. Det er ekstremt viktig for å få flere barn og unge ut i Marka, at man også kan bygge ut og bruke Marka til vintersportsaktiviteter, som man kanskje ikke tenkte på for 30 år siden, eller for den saks skyld for ti år siden.

Ikke engang i brev til komiteen har statsråden klart å avklare hvorvidt det kan bli byggestart eller ikke. Det betyr at et stort idrettsmiljø fortsatt lever i uvisshet om de planene som er vedtatt, kan gjennomføres, og om de 35 mill. kr som Oslo kommune har bevilget, kan bli brukt. For å si det slik: Skulle statsråden få gjennomslag for sine strenge tolkninger, vil det være et sterkt bidrag til å hente barn og unge ut av Marka, og ikke få økt bruk av Marka.

Det er mange sider ved loven som har fått en forbedret profil etter behandlingen i Stortinget. Men det er fort-

satt så pass mange alvorlige mangler ved det lovarbeidet som ligger i Stortinget nå, at Høyre selvfølgelig prinsipielt kommer til å opprettholde sitt forslag om å sende loven tilbake. Det er ikke fordi Høyre ikke er opptatt av vern. Snarere tvert imot, det er fordi Høyre også er opptatt av at spillereglene man setter opp i en lovprosess, skal følges. Det betyr at man ikke skal ta 19 markakommuner på senga og ikke la dem bli hørt i spørsmål om grensefastsettelse. Det betyr også at alle de konstruktive innvendingene som kommer, har krav på å bli hørt. Høyre har valgt å lytte til dem som har kommet med innspill.

Jeg syns byrådsleder Erling Lae har sagt mye fornuftig i debatten om Marka. Jeg syns særlig ett av hans utsagn om hvordan Marka vernes, er verdt å ta med seg. Som han sier: Marka skal vernes gjennom bruk, ikke gjennom hermetisering. De innvendingene som har kommet, har det vært viktig for Høyre å ta på alvor. Det har det åpenbart ikke vært for Regjeringa. Jeg er glad for at det skjer en forbedring i Stortinget, men forbedringene er altså ikke gode nok.

Gorm Kjernli (A) [23:25:45]: Jeg kan bare stille meg i rekken av dem som hilser loven velkommen, og slutte meg til alt det positive som har vært sagt fra denne talerstol. Markagrensa har vært et innarbeidet begrep i mange år. Nå stadfestes denne endelig i form av en lov.

Dette var en god lov da den ble lagt fram, og gjennom behandlingen i komiteen og i Stortinget har den blitt enda klarere og bedre. Jeg vil, i likhet med de fleste som har vært på talerstolen, takke komiteens flertall, først og fremst for et godt arbeid med å få loven på plass, men også for et godt arbeid med å tydeliggjøre lovteksten og for de presiseringer som er gjort.

Mange har engasjert seg i debatten etter at loven ble lagt fram. Det arbeidet som er blitt gjort, er et godt eksempel på at Stortingets behandling har betydning for utfallet av en sak, selv om lovens hovedmål heldigvis ligger fast.

Markaloven har betydning for 19 kommuner, og engasjementet lokalt har vært betydelig, både før og etter at loven ble lagt fram, fra både forkjempere og skeptikere. Det er forståelig at engasjementet har vært stort blant lokale politikere og lokale interesser. Behandlingen viser også at innspill blir tatt på alvor.

Mange kommuner har engasjert seg i saken, naturlig nok. Ikke minst har engasjementet fra kommunene gått på selve grensefastsettingen, og at den skjer i loven. Høringsforslaget la opp til at det skulle skje gjennom forskrift etterpå. Da loven kom, skapte dette usikkerhet, også mye ubegrunnet usikkerhet. Det er gode begrunnelser for at grensene fastsettes i loven. Det er vanskelig med en lov når man ikke vet hva lovens virkeområde skal være. Dessuten: Lovteksten sier at muligheten til grensejusteringer, både innskrenkende og utvidende, er til stede. Det samme slår brevet fra miljøvernministeren til kommunene av 17. desember fast.

Gjennom de merknader komiteens flertall har skrevet, og gjennom det som kommer fram i debatten her i kveld, bør det ikke lenger være noen tvil om at adgangen til å gjennomføre grensejusteringer i lovfestet markagren-

se ikke avviker vesentlig fra det høringsforslaget la opp til.

Hvis en kommune mener det vil være fornuftig å endre grensen, om de vil utvide eller innskrenke virkeområdet, kan den sette i gang et initiativ overfor departementet, og en eventuell endring kan skje ved forskrift og trenger ikke lovendringer.

Med de presiseringer flertallet legger fram i innstillingen, bør mye av usikkerheten rundt loven være borte, og de upresise påstandene som har blitt framført mot loven, være ryddet av veien på dette punkt.

En kommune jeg kjenner spesielt godt til, og som også er omfattet av de endringer som foretas i Stortinget, er Ski kommune. Der har utfordringen spesielt handlet om bebodde «øyer» i Marka. I det opprinnelige forslaget til lov lå disse øyene innenfor grensen. I det forslaget vi i dag behandler, er grensene endret, slik at de er i tråd med kommunens egne plankart for markagrense. Denne justeringen er en meget fornuftig endring, som ikke minst kommer dem som bor i området, til gode.

Den er også fornuftig i et annet perspektiv. Ski kommune har i lang tid jobbet med å rydde opp i områdene rundt Langen. Det er gjort et godt stykke arbeid lokalt for å rense opp i kloakksituasjonen og for å avklare situasjonen for dem som bor der, og hensynet til Marka har hele tiden vært viktig for kommunen. Det var med forundring kommunen leste loven første gang, med disse øyene som da lå innenfor markagrensen. Med det vedtaket vi gjør i dag, vil forundringen bli snudd til glede i Ski kommune.

Mange benytter Marka til idrett og trening, meg selv inkludert. Det er godt at også idretten har sin plass i loven, så lenge dette ikke er i konflikt med andre hensyn eller medfører store inngrep.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [23:30:04]: Markaloven er et merkelig politisk håndverk. Det står bl.a. at loven vil sikre over en million mennesker tilgang til naturen og et verdifullt kulturlandskap i sitt nærmiljø. Og det er jo hyggelig! Og jeg som i min villfarelse har benyttet Marka i den forvisning om at jeg faktisk har tilgang til naturen og det verdifulle kulturlandskapet. «If it ain't broken, don't fix it,» er det noe som heter, men det er jo på utenlandsk.

På et møte avholdt av Østmarkas Venner i november i fjor uttalte statssekretær Heidi Sørensen at med den nye loven skal markagrensen spikres en gang for alle. Markagrensen er under stadig press, må vite, og markaloven skal angivelig fjerne dette presset. For husk: Fremtiden vedtas – den skapes jo ikke!

Fremskrittspartiet mener forslaget om ny markalov er overforenklet og korttenkt populistisk politikk som faktisk kan ødelegge for både miljøet og innbyggerne i Oslo. Men la det være helt klart: Fremskrittspartiet er for å ta vare på Marka! Vi er Marka-venner gode som noen, og våre velgere elsker Marka like mye som Arbeiderpartiets og SVs velgere.

Det Fremskrittspartiet ikke er tilhengere av, er å se seg blind på en sak og glemme alt annet. I tillegg til å være Marka-venner er nemlig Fremskrittspartiet også Oslo-ven-

ner. Ja, vi er byvenner, for mens 80 pst. av byens innbyggere benytter seg av marka, er det faktisk 100 pst. av byens innbyggere som bor i denne byen – og vi vil være på parti med fremtiden og ikke bare nåtiden.

Så til statsråden: Noen kom for sent til historien, sa statsråden. Ja, de som kjenner Fremskrittspartiets historie, vet at vi på 34 år er blitt Norges nest største parti, og det er vel ingen som er særlig i tvil om at vi har vært i forkant av den politiske utviklingen i Norge. Når vi ser på SVs historie, er det kanskje ikke så mye å skryte av når det gjelder fortiden, men vi ser hvor SV er i dag og den størrelsen SV har som parti.

Problemet med å sementere markagrensen en gang for alle er ganske lett å illustrere. Det er bare å flytte møtet på Skullerudstua 100 eller 60 år bakover i tid til 1908 eller til 1948 da Marka lå langt nærmere sentrum. Hadde markaloven blitt innført den gangen, ville de færreste av møtets tilhørere bo der de bor i dag. I 1908 var Østensjø bydel bare skog, myr og noen få bondegårder, i likhet med de andre ytre bydelene i Oslo. Hvis 1948-grensene hadde blitt vedtatt ved lov, hvor i alle dager skulle vi gjort av de 150 000 menneskene som i dag bor i Groruddalen? Hva hadde skjedd med Oslo da? Hvordan hadde byen vår sett ut da? Oslo om 50 år er en fjern tanke for mange. Men fremtiden kommer, og vi politikere må ta hensyn til det. Innbyggertallet i Oslo har alltid vokst, og det vil vokse i fremtiden. Det kan bli hundretusener flere i Oslo. Hvor mener Regjeringen disse menneskene skal bo? Hva er Regjeringens plan for Oslo by? For mens innbyggerantallet i Oslo øker med nær 20 000 mennesker hvert år, vil det politisk korrekte flertallet verken bygge i høyden eller på byens grønne områder, og de vil samtidig bevare og frede nesten samtlige boliger og konstruksjoner som er mer enn 100 år gamle. Og nå sementeres altså markagrensen slik at heller ikke randsonene i Marka i fremtiden skal kunne benyttes til boligbygging. En slik politikk vil føre til færre nye boliger og dyrere boliger. Hvem skal da i fremtiden ha råd til å bo i Oslo? Eller er det slik at fremtidens innbyggere skal være avhengig av offentlig bostøtte for å ha råd til å bo i denne byen?

Å sementere markagrensen en gang for alle virker både besnærende og miljøvennlig ved første øyekast. Men Regjeringen glemmer at alt vi foretar oss, også får en konsekvens. Konsekvensen av markaloven er at arealet blir fastlåst, mens innbyggerantallet fortsetter å vokse. Det betyr fortetning, flere høyhus, færre grønne lunger i byen og enda høyere boligpriser. De som ikke har råd til å bo i dette Fremtids-Oslo, må bo utenfor. Det fører til mer pendling, mer trafikk. Vil vi det? For folk flest i fremtidens Oslo vil hverdagen bli trangere og dyrere. Da er det en liten trøst at det er noe kortere vei for å komme seg på søndagstur i Marka, uansett hvor mange sjeldne planter, bergarter og insekter man får oppleve. Man kan naturligvis ønske at ingen flere vil velge å flytte til Oslo i fremtiden, men ingenting tyder på at det vil skje. Å vedta markaloven blir derfor som å vedta en tvangstrøye for fremtidige generasjoner – en tvangstrøye som vil forandre og fortette alt som er på bysiden av markagrensen. Noen rikmannsstrøk vil alltid makte å stå imot fortetningen, mens folk med

dårligere råd enten må bo som sild i tønne eller flytte ut og bruke masse tid og penger på pendling. Dette er både usosialt og dårlig miljøpolitikk.

Så hva er gevinsten? Når tvangstrøyen over mange år har gjort nok ugagn, vil det uunngåelige skje: Man må ekspandere inn i Marka uansett. I mellomtiden er all byutvikling basert på en tredjedel av byens areal. Da har vi alle tapt. Så hvem er på siden av historien?

Flertallet i denne salen hevder at dette er klok politikk, at den er fremtidsrettet, og at den samtidig er god miljøpolitikk. Som jeg har redegjort for, så deler ikke Fremskrittspartiet det synet. Vi skal og må ta vare på Marka, men vi må samtidig ta vare på byen vår. For mens folketallet vokser, kan vi ikke drive politikk med kunstige grenser og absolutter. Da må vi ta virkeligheten inn over oss, og i hvert fall kunne diskutere bygging av nye boligområder og nye bydeler der de passer best, slik man alltid har gjort. Og til tross for det må vi fortsatt kunne ønske stadig flere: God markatur – og da gjerne med beksøm, nikkens og anorakk!

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Odd Einar Dørum (V) [23:35:16]: Debatten om Marka i Oslo og omegnskommunene har handlet om to forhold: Det er grensene, og det er hva som skal skje innenfor grensene. Det siste innlegget fra Fremskrittspartiet var en glitrende søknad om hvorfor det skal lages en lov. Fremskrittspartiet bekjenner seg skamløst og tydelig til at man skal flytte på markagrensen, i hvert fall i Oslo. Representanten Tybring-Gjedde er et ekte uttrykk for denne politiske stemningen.

Det har heldigvis vært slik opp gjennom årene, selv om det har vært skiftende nyanser, at det har vært et klart flertall i Oslo for å bevare Marka, og det har også i Oslo vært et bredt flertall for å føre dialog om alle nyanser når det gjelder Marka. Jeg skal komme tilbake til det. Det grepet som nå gjøres med å lage en lov, har Venstres fulle støtte. Det er ingen tvil om at det må settes grenser, og jeg er den første til å forstå at når det blir 19 kommuner, blir det en mer sammensatt prosess enn når det er én kommune med én forvaltningstradisjon og samarbeid mellom ulike interesser. Jeg er derfor glad for den debatten som har vært, og for den utviklingen som har skjedd i komiteen, som har tydeliggjort idrett som et formål, og som har tydeliggjort at landbruk eksisterer – og jeg skal tydeliggjøre det.

La oss f.eks. ta landbruk i Maridalen. Jeg var en av dem som kjempet hardt for å få naturvernlovgivningen tatt i bruk i Maridalen. Vi fikk verneplanen i 2001 da daværende miljøvernminister Siri Bjerke i Stoltenberg I-regjeringen fremmet forslaget. Det var et viktig forslag. Det var noe av det siste regjeringen gjorde, men det var et viktig forslag. Alle vi som har vært i Maridalen f. eks. og kjenner avveiningen mellom bønder som ble behandlet som leilendinger av Oslo kommune og fikk lov til å være litt frie innenfor de bestemmelsene, vet hva det betyr for kulturlandskapet. Alle vi som har sittet på velhuset og vært med på akkordforhandlinger mellom alle brukere, naturvernere, friluft-

interesser osv. og vet at man finner en lokal løsning, vet at dette ikke er overgrep, men at det er akkordforhandlinger i pakt med den holdning som har ligget i arbeidet med det som vi nå har til behandling i Odelstinget i dag. Derfor skulle jeg nok som Venstre-representant ha sett to forbedringer. Jeg skulle sett helt utvetydig at naturvernlovgivningen på de områder som er vernet etter den, og f.eks. Maridalen som også er vernet etter bestemmelser knyttet til naturvernlovgivningen, hadde hatt en klar forrang framfor markaloven. Jeg synes nok at det som står på side 12 i innstillingen, og som representanten Thorkildsen siterte, i beste fall skaper gråsoner. Det ville ha vært bra om man hadde ryddet de gråsonene av veien. Det ligger et forslag på bordet fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om det. Og så ville det ha vært bra om § 6 første ledd hadde avskaffet bestemmelsen om at man skal få lov til å søke om å få lov til å søke. Jeg begriper ikke hvordan vi klarer å lage så mye byråkrati. Det er nok å søke, og deretter klarer folk å avveie det som skjer.

Alt i alt har komiteen gjort en bra jobb, og det er med stor glede at Venstre vil stemme for denne loven. Til slutt skal jeg si: Jeg synes at statsråden også skal glede seg over at Høyre gjør det til slutt, fordi det er en fordel av flest mulig stemmer rett, selv om man ikke liker prosessen som har gått forut.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [23:38:46]: Markaloven er på viktige punkter endret ved stortingsbehandling, gjennom både lovendringer og merknader. Det er svært viktig. Det var helt nødvendig. Debatten som raste i Aftenposten Aften etter klargjørende innspill fra Tor Øystein Olsen, Aslak Sira Myre og Vegard Ulvang, viste at Regjeringas lovtekst ikke hadde nødvendig folkelig oppslutning. Hjertelig takk til de karene! Hjertelig takk til Tor Øystein Olsen, som nå sitter i diplomatlosjen, og som ut fra en grundig og langvarig kunnskapsoppbygging medvirket til at vi fikk den endringa som statsråden nå har sagt førte til at vi fikk en bedre lov.

Loven har fått en ny formålsparagraf gjennom stortingsbehandlinga. Loven skal fremme og tilrettelegg for både friluftsliv, naturopplevelser og idrett. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål. Lovens dynamiske formål for menneskelig bruk på viktige punkt er nytt som følge av Stortingets endringer i formålsparagrafen.

Forbudet mot bygge- og anleggstiltak omfatter ikke landbrukstiltak. Dette var en nødvendig lovendring. Landbruk er bruk av land, og land må brukes for ikke å gro igjen. Samtidig må arealene forvaltes på en slik måte at matjordas fruktbarhet forbedres, og skogskjøtselen må baseres på flerbruk der driftsteknikk i skogbruket sikrer dette. Dette kan realisere hogst i barskogvernet, som Lars Haltbrekken så treffende sa det mens han var leder i Natur og Ungdom. Men dette er allmenne utfordringer for bruk av land, ikke bare land i det som kalles Oslomarka. Det er å håpe at den internasjonale klima- og matvarekrisen kan gi oss som lenge har arbeidet for dette biologiske syn, økt gjennomslagskraft. Jeg er glad for statsrådets utsagn om at nye bymarker forutsetter lokale initiativ. Jeg er glad

for at det her legges opp til en dynamisk holdning, som altså innebærer en endring i bruken av natur, slik at en kan ivareta det nødvendige flerbruk, som vi alle er avhengige av.

Markaloven innfører ikke søknadskrav for andre typer tiltak enn det som følger av ny plan- og bygningslov. Det betyr at kun det som kreves av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven, også krever reguleringsplan etter markaloven. Videre: Bare det som krever søknadsbehandling etter plan- og bygningsloven, skal kreve søknad etter markaloven.

En rekke endringer på idrettssida, Tryvann Vinterpark og markastuer er et resultat av debatten. Det er gledelige forbedringer. Eventyrskogen er imidlertid en uvitenskapelig verneform som baseres på følelser, og som innebærer at vi er inne på en måte som fører oss fullstendig galt av sted. I Trillemarka ble det sagt at en skulle legge til grunn Artsdatabankens rødliste i forhold til arter. Jeg forstod lenge at det var friluftsliv og andre ting som lå til grunn, og at en skulle prøve å komme vekk fra det som enkelte kaller latinertvungen. Her er det satt i system. Men totalt sett er loven så mye endret at jeg stemmer for den.

Heikki Holmås (SV) [23:42:13]: I valgkampen for noen år tilbake møtte jeg en representant for Fremskrittspartiets Ungdom. De startet valgkampen med å invitere presse, opposisjon og alt mulig på slep inn i Marka for å vise hvordan de hadde tenkt å kutte ned trær – og de kuttet ned et tre – for å la byen slippe til rundt omkring i Marka, som de sa. Hvis Fremskrittspartiet fikk styre i større grad, ville de nettopp gjøre som Christian Tybring-Gjedde sa, sørge for at større og større deler av Marka ble brukt til bygging i stedet for vern. Bedre eksempel er det vel vanskelig å finne. Vedkommende fra Fremskrittspartiets Ungdom var for øvrig Jøran Kallmyr, som i dag styrer byen som byråd. Slik drev han på den gangen, og slik hadde han vel drevet på fremdeles hvis han hadde fått lov til å styre byen alene.

Spørsmålet om hvorfor vi skal sørge for å gjøre Marka til et sted der man har tilgang for alle i Oslo og alle i de andre av de 19 kommunene rundt Oslo, er ikke bare et spørsmål om kommunalt selvstyre, men faktisk et spørsmål som handler om helheten. Det er et nasjonalt spørsmål. Det er rett og slett ekstremt mange flere mennesker som bruker Marka enn bare de menneskene som bor i disse kommunene. Det er ekstremt viktig å sørge for at vi får en enhetlig praksis i alle disse kommunene.

Når jeg har min mor fra Bergen på besøk, tar jeg henne med, og så går vi inn til Kikut. Når jeg skal løse verdensproblemer eller utfordringer for Regjeringen sammen med Inga Marte Thorkildsen, tar vi oss en skitur i Østmarka. Når jeg skal prøve å finne meg en ny kjæreste, tar vi jammen en tur i Nordmarka. Alle skjønner at dette er et spørsmål av nasjonal interesse. Derfor er vi nødt til å sørge for å ivareta den muligheten som hele landets befolkning trenger for å ha tilgang til Marka. Vi må lage en markalov.

I valgkampen i 2001 stod SV på for å verne Marka gjennom en egen markalov. Heidi Sørensen stod på stand ved Rustadsaga, alltid på post sammen med Oslo SVs

daværende leder, utrettelige sådan, Hans-Petter Aas. Den gangen ble vi båret fram av friluftslivsinteresser, friluftslivsorganisasjoner, forskjellige velforeninger og miljøorganisasjoner som krevde vern av Marka. I dag gjør vi nettopp det. I mange saker er det slik at jeg føler at jeg er med på å bevege verden i riktig retning når vi sitter som regjeringsparti. Men noen ganger føler jeg at vi er med på å endre historiens gang. Når jeg bidrar til å sørge for at vi får bygget flere studentboliger eller økt sosialhjelpssatsene eller styrket bostøtten, skaper vi en bedre verden. Men i dag endrer vi historiens gang. Så gratulerer med dagen, alle mann!

Gunnar Kvasheim (V) [23:45:36]: Statsråd Solheim er opptatt av å framstille dette som en stor dag, og det er det. Statsråden er opptatt av å legge vekt på at det er et bredt flertall som sikrer loven når den vedtas i dag. Det har han også rett i.

Men representanten Jan Bøhler skapte et inntrykk av at denne loven kan settes i spill. Han skapte et inntrykk av at det hefter usikkerhet ved hva som blir det endelige resultatet, og at stortingsvalget i høst kan spille en rolle her.

Jeg opplever Heikki Holmås' siste innlegg, statsrådets siste innlegg og alle andre innlegg fra regjeringspartiene som en klar konstatering av at denne loven nå er vedtatt, den er på plass og den skal ligge fast. At Jan Bøhler høres ut som han er med i valgkamputvalget til Arbeiderpartiet i Oslo og ikke i Stortingets sal når man vedtar markaloven, får vi registrere. Som komitéleder har jeg lyst til å understreke at vårt ærend ved å behandle denne loven slik som vi har gjort, er å legge grunnlaget for et bredt flertall og rydde tvil av veien. Neste fase i arbeidet med markaloven er å sikre at den brukes i samsvar med intensjonen, ikke å ha omkamp.

Statsråd Erik Solheim [23:47:16]: Jeg er opptatt av at vi har et bredt flertall, som Kvasheim her sier, for denne loven. Det brede flertallet består særlig av Kristelig Folkeparti og Venstre i tillegg til regjeringspartiene. Jeg setter også pris på, som Odd Einar Dørum var inne på, at Høyre stemmer for denne loven. Men det må også være lov for oss å si at denne loven ikke hadde kommet hvis det ikke hadde vært for at landet har en rød-grønn regjering. Det er den rød-grønne regjeringen som har drevet denne loven igjennom, det er vi som har stormet fram for å få dette til. Men det er også andre som i dag er med på denne historiske dagen.

Så må jeg også ha lov til å si, som Odd Einar Dørum, at hvis det trengtes en begrunnelse for hvorfor vi skal ha denne loven, så var innlegget fra Fremskrittspartiet den begrunnelsen. Fremskrittspartiet må nå slutte med å framstille det som et angrep på Fremskrittspartiets velgere når vi andre tar avstand fra Fremskrittspartiets program. Det vi gjør her i dag, er å verne Fremskrittspartiets velgere mot Fremskrittspartiets politikere. Det er Fremskrittspartiets politikere og Fremskrittspartiets politikk som er et problem. Fremskrittspartiets velgere elsker Marka. Fremskrittspartiets velgere er massevis av flotte mennesker,

men de fortjener bare ikke Fremskrittspartiets politikk. Det er problemet.

Det gjør seg jo ikke gjeldende bare på dette området i miljøpolitikken. Nå synes jeg Fremskrittspartiet skal våge å ta en offensiv for sin miljøpolitikk overfor sine velgere i valgkampen, og la oss se hvordan det da går med oppslutningen om partiet. Gå ut i valgkampen og fortell med stolthet at dere gjorde hva dere kunne for å hindre at Osломarka ble vernet. Gå ut i valgkampen og fortell deres egne velgere at dere er det eneste partiet av noen størrelse i hele den vestlige verden som sår tvil om hvorvidt klimaendringer eksisterer. Når Obama, Sarkozy, Merkel og Gordon Brown, har konservative, liberale og sosialdemokrater og sosialister over hele verden diskuterer hva man skal gjøre med klimaendringene, har vi et parti som bruker tiden sin på å så tvil om det. Gå ut og fortell det også til deres velgere. Og fortell om alle de kuttene dere har foreslått i miljøbudsjett og i utviklingsbudsjett, alle de kuttene som ville ramme verdens fattige og verdens miljø. Gå ut og fortell også dette til velgerne deres i valgkampen, og la oss se om velgerne så vil slutte opp om det.

Når Regjeringen i morgen legger fram en naturmangfoldlov, som er et stort, viktig dokument, det er det største naturlovarbeid som er laget i norsk historie, så skal det bli spennende å se om Fremskrittspartiet er beredt til å støtte det lovarbeidet, eller om vi igjen vil se det vanlige mønsteret, at all den tankekraft partiet kan mobilisere, blir brukt til å stikke kjepper i hjulene for miljøvernet også på dette området.

Jan Böhler (A) [23:50:27]: Først vil jeg bare si at jeg ikke helt forstod representanten Kvassheims behov for å polemisere mot hva jeg sa angående markalovens framtid. Jeg er jo sikker på at det er bred støtte for markaloven og at dette vedtaket av i dag vil stå seg. Men jeg vil bare peke på det faktum at hvis Fremskrittspartiet, mot alle solemerker i denne verden, skulle komme i regjering etter valget, så er det klart at med den intense agitasjonen som de driver her i dag mot denne loven, og med Høyres forslag om å sende loven tilbake til Regjeringen, ville det kunne arte seg slik at markaloven kunne komme opp til ny vurdering – etter et sånt valgresultat, som jeg da på alle måter håper aldri vil inntreffe. Derfor har jeg bedt verdikonservative velgere i Oslo som vil ta vare på Marka, merke seg denne saken fram mot valgkampen, sånn at det ikke er noen som helst tvil.

Så vil jeg bare også opplyse Fremskrittspartiet om at de ikke trenger å bekymre seg for Groruddalen. Det ble sagt her fra representanten Tybring-Gjedde at hvis man hadde vedtatt markaloven i 1949, og den hadde vært gjeldende da, så ville Groruddalen ikke kunne blitt bebygd av blokker osv., og ville ligget ute i Marka. Men Aker-gårdene var der, og det var liv i Groruddalen den gangen også. Dette området var heller ikke Marka i 1949. Så Groruddalen og beboerne der hadde gått klar av markaloven den gangen, som de gjør nå. Men vi har stor glede av Marka, av å ha den rett utenfor blokkene våre. Det er det Regjeringen og Stortinget sikrer nå i kveld, og det er vi kjempeglad for.

Tord Lien (FrP) [23:52:17]: Det er alltid slik at når statsråd Solheim begynner å komme på defensiven, så kommer han med usaklige angrep, nå ikke bare på Fremskrittspartiets stortingsrepresentanter, men også på velgerne. Det Solheim faktisk sier, er jo at FrP-erne, våre velgere, ikke fortjener den politikken vi står for. Da sier Erik Solheim nok en gang indirekte at våre velgere ikke forstår politikken vår, at våre velgere er tjukke i huet. Det synes jeg man skal holde seg for god til.

Så noterer jeg meg tilbudet fra Solheim om å bli valgkamplederen til Fremskrittspartiet til høsten. Jeg tror kanskje at vi vil lete i partier med større oppslutning enn SV for å finne dem. Men takk for tilbudet fra statsråden.

Så sier flere talere ja, i valgkampen skal vi snakke om markaloven. Jeg tror på en måte ikke at vi allerede nå i valgkampen får se de uheldige konsekvensene av denne loven. Men når vi tar denne diskusjonen tjue år fram i tid, tror jeg vi vet om denne loven har fungert etter hensikten, eller om den har blitt en hemske på mange måter både for friluftslivet og for byutviklingen i Oslo. Det finner vi ikke ut til valget. Det finner vi ut lenger fram i tid, med mindre vi får en hyttebrann i Marka – la oss håpe vi slipper det – da kanskje vi får aktualisert dette til valgkampen.

Når det gjelder naturvernloven, synes jeg det er interessant at statsråden tar opp den, for vi hadde hatt alt å tjene, og denne saken hadde vært mye enklere å ta en debatt om hvis naturvernloven og ikke minst de nye erstatningsreglene som er skissert å komme der, hadde vært etablert nå. Da er jeg sikker på at de mange hytteeierne og villaeierne som nå er utsatt for et overgrep ved at de får redusert sin eiendomsrett og retten til å forvalte sine egne hus og sine egne hytter, hadde kunnet akseptert denne loven i langt, langt større grad. Nå blir altså disse områdene tvangsvernet uten noen som helst form for kompensasjon. Deri ligger en av de viktige årsakene til at Fremskrittspartiet i utgangspunktet er positivt til at det kommer en naturvernlov. Jeg tror at statsråd Solheim og representanten Lien nok ikke kommer til å bli helt enige om den heller, men det er åpenbart at vi har behov for en revisjon av norsk naturvernlovgiving, og det ser jeg med stor glede og spenning fram til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å votere i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har det blitt satt fram 17 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–8, fra Peter Skovholt Gitmark på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 9 og 10, fra Peter Skovholt Gitmark på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti

- forslagene nr. 11–16, fra Peter Skovholt Gitmark på vegne av Høyre
- forslag nr. 17, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet

Forslagene nr. 1–16 er tatt inn i innstillingen på sidene 20–22, forslag nr. 17 er omdeltt på representantenes plasser i salen.

Presidenten vil først la votere over forslag nr. 17, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Ot.prp. nr. 23 (2008-2009) – om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) – bifalles ikke.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 55 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.01.57)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 11, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) – Om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) sendes tilbake til Regjeringen. Regjeringen bes legge frem et nytt lovforslag basert på et samspill med vertskommunene og Markas brukergrupper.»

Fremskrittspartiet har varslet at de subsidiært vil støtte Høyres forslag.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 46 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.02.27)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 12–16, fra Høyre.

Forslag nr. 12 lyder:

«§ 1 Formål, skal lyde:

Formålet med loven er å fremme friluftslivet og tilrettelegge for naturopplevelse og idrett i Marka. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner i Marka. Det skal legges til rette for bærekraftige bosettinger i eksisterende lokalsamfunn som en naturlig del av kulturmiljøet.

Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål. Loven skal ikke være til hinder for tidsmessig utøvelse av primærnæringer.»

Forslag nr. 13 lyder:

«§ 4 Arealformål, første ledd skal lyde:

Marka er landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område) etter plan- og bygningsloven.»

Forslag nr. 14 lyder:

«§ 5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak, første ledd skal lyde:

Bygge- og anleggstiltak i strid med arealformålet er forbudt i Marka.»

Forslag nr. 15 lyder:

«§ 14 Søknad om tiltak, første ledd skal lyde:

Tiltak omfattet av loven kan bare settes i verk dersom det er gitt tillatelse av myndigheten etter loven. Tillatelse kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket må anses større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for eksisterende bosettinger, friluftslivet, naturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig.»

Forslag nr. 16 lyder:

«§ 15 Dispensasjon, andre ledd skal lyde:

Dispensasjon kan bare gis dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir vesentlig tilsidesatt, og fordelene ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være klart større enn ulempene for eksisterende bosettinger, friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser. Det kan ikke dispenseres fra kravet om utarbeidelse av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler. Bestemmelsene om dispensasjon i plan- og bygningsloven gjelder ikke.»

Fremskrittspartiet har varslet at de subsidiært støtter forslagene fra Høyre.

Votering:

Forslagene fra Høyre ble med 46 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.02.52)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 9 og 10, fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Forslaget til § 2 i lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) realitetsbehandles ikke ved behandlingen av Ot.prp. nr. 23 (2008–2009). Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med nytt forslag til § 2 – med forslag til markagrense i form av digitalt kart etter at denne har vært til høring ved de samme høringsinstanser som det opprinnelige lovforslaget.»

Forslag nr. 10 lyder:

«§ 10 Regler for motorisert og annen ferdsel, skal lyde:

I Marka er motorferdsel i utmark og vassdrag ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller forskrift gitt i medhold av denne lov. All motorferdsel i utmark og vassdrag mv. skal foregå varsomt og på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget eller forstyrrelser for dyrelivet. På disse vilkår er nødvendig motorferdsel tillatt i forbindelse med:

1. politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i denne lov. Redningstjenesten kan bedrive opplæring, øvelseskjøring, kjentmannskjøring samt sikringskjøring med motoriserte kjøretøy i utmark uten å søke, spesielt om dette når dette

skjer i henhold loven og lov om motorferdsel i utmark. Dette gjelder også i vernede områder,

2. offentlige post- og teletjenester,
3. person- og godstransport til og fra faste bosteder og fra næringsdrift. Jakt, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse,
4. skånsom transport av felt elg,
5. drift og vedlikehold av hytter,
6. Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter,
7. transport i forbindelse med anlegg og drift av veger og større anlegg, herunder dammer,
8. rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven,
9. vedlikehold av eksisterende løyper og andre ski- og idrettsanlegg,
10. anlegg av nye stier, løyper og andre ski- og snowboardanlegg,
11. utvidelse av eksisterende stier, løyper og andre ski- og idrettsanlegg som er godkjent etter denne lov,
12. avholdelse av friluft- og idrettsarrangementer, begrenset til arrangøren,
13. transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak med offentlig formål,
14. drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg,
15. nødvendig istandsetting ved akutt utfall i områder som er vernet eller midlertidig vernet etter § 11.»

Fremskrittspartiet har varslet at de subsidiært støtter forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 42 mot 26 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.03.20)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1–8, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«§ 4 Arealformål, andre ledd skal lyde:

I områder som er regulert til spesialområde, for eksempel til naturvernformål, bevaring eller sikringsområde for drikkevann, eller områder som inngår i særskilte planer eller vedtak etter § 7 første ledd nr. 3 og 4, gjelder de restriksjoner som følger av de konkrete verne- eller planvedtak i tillegg til loven.»

Forslag nr. 2 lyder:

«§ 4 Arealformål, nytt tredje ledd skal lyde:

I områder som er vernet etter naturvernloven gjelder de bestemmelsene som følger av naturvernloven og verneforskriftene foran denne lov.»

Forslag nr. 3 lyder:

«§ 7 Unntak for tiltak i kommunale eller statlige planer, første ledd skal lyde:

Uten hensyn til § 4 kan kommunale planer åpne for følgende tiltak i Marka:

1. tiltak i landbruk, herunder bygninger og terrenginngrep
2. tiltak i eksisterende bosettinger, herunder bygninger, terrenginngrep og eventuell næringsvirksomhet knyttet til eksisterende bosetting
3. stier og løyper etter § 9
4. idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål
5. offentlige infrastrukturanlegg som veger, jernbane, dammer, vannforsyningsystemer, kraftledninger mv., samt områder for igangværende råstoffutvinning
6. hytter som er åpne for allmennheten
7. andre tiltak i lokalsamfunn som allerede er etablert innenfor markagrensen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«§ 6 Kommunale og statlige planer, første ledd strykes.»

Forslag nr. 5 lyder:

«§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, første ledd skal lyde:

Anlegging av stier og løyper krever tillatelse etter denne lov. Anlegging av løyper over fire meter i bredden krever tillatelse fra kommunen og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, kapittel 12.»

Forslag nr. 6 lyder:

«§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, fjerde ledd skal lyde:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan gi offentlige myndigheter og organisasjoner for allment friluftsliv eller idrett som formål rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i Marka.»

Forslag nr. 7 lyder:

«§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, femte ledd første punktum skal lyde:

Fylkesmannen i Akershus kan i særskilte tilfelle vedta at inngrep etter annet og fjerde ledd kan foretas uten forutgående samtykke.»

Forslag nr. 8 lyder:

«§ 11 Særskilt vern av friluftsområder, femte ledd første punktum skal lyde:

Økonomisk tap som følge av vedtak etter denne paragraf kan i samsvar med naturvernloven § 20 kreves erstattet av staten.»

Fremskrittspartiet har varslet at de subsidiært støtter forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 38 mot 30 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.03.49)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner
(markaloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med loven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner.

Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål.

§ 2 Geografisk avgrensning

Lovens geografiske virkeområde (Marka) består av følgende områder: Kjekstadmarka, Vardåsmarka, Vestmarka, Krokskogen, Bærumsmarka, Nordmarka, Lillomarka, Romeriksåsene, Gjelleråsmarka, Østmarka og Sørmarka. Virkeområdet er nærmere avgrenset som det fremgår av Miljøverndepartementets digitale kart «Markagrensen» datert 2. april 2009.

Kongen kan ved forskrift treffe vedtak om justering av grensen etter første ledd og gjøre loven gjeldende for nærliggende områder som har, eller gjennom tilrettelegging eller skjøtsel kan få, tilsvarende verdi for friluftslivet.

§ 3 Myndigheter etter loven

Departementet er øverste forvaltningsmyndighet etter denne lov. Departementet kan legge nærmere angitte oppgaver etter denne lov til den enkelte fylkesmann, fylkeskommune, kommune eller Direktoratet for naturforvaltning.

Når område, anlegg eller byggverk er erklært hemmelig i medhold av lov om forsvarshemmeligheter, påhviler det vedkommende militære myndighet å se til at de bestemmelser som er gitt i eller i medhold av denne lov blir overholdt.

Kapittel 2 Alminnelige rammer for tiltak og virksomhet

§ 4 Arealformål

Marka er landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område) etter plan- og bygningsloven, med de presiseringer og unntak som følger av §§ 5 og 6.

I områder som er vernet etter naturvernloven og områder som er regulert til spesialområde, for eksempel til naturvernformål, bevaring eller sikringsområde for drikkevann, eller områder som inngår i særskilte planer eller vedtak etter § 7 første ledd nr. 3 og 4, gjelder de restriksjoner som følger av de konkrete verne- eller planvedtak i tillegg til loven.

§ 5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak

Bygge- og anleggstiltak er forbudt i Marka. Med byg-

ge- og anleggstiltak menes tiltak som nevnt i plan- og bygningsloven § 1-6, for eksempel oppføring, riving, endring, herunder fasadeendringer, endret bruk og andre tiltak knyttet til bygninger, konstruksjoner og anlegg, samt terrenginngrep og opprettelse og endring av eiendom.

Forbudet i første ledd omfatter ikke landbrukstiltak og tiltak som nevnt i plan- og bygningsloven § 1-3 annet ledd eller som inngår i vedtak etter § 6-4 tredje ledd i samme lov.

§ 6 Kommunale og statlige planer

Igangsetting av arbeid med arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, krever tillatelse av departementet.

Kommunens endelige vedtak om arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, må stadfestes av departementet før planen får rettsvirkning etter plan- og bygningsloven. Departementet kan endre kommunens plan dersom det anser det nødvendig for at planen skal være i samsvar med lovens formål.

§ 7 Unntak for tiltak i kommunale eller statlige planer

Uten hensyn til §§ 4 og 5 kan kommunale planer åpne for følgende tiltak i Marka:

1. tiltak i landbruk, herunder bygninger og terrenginngrep
2. stier og løyper etter § 9
3. idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål
4. offentlige infrastrukturanlegg som veger, jernbane, dammer, vannforsyningsystemer, kraftledninger mv., samt områder for igangværende råstoffutvinning

Kommunens endelige vedtak om arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som åpner for tiltak etter første ledd, skal bare stadfestes dersom tiltakene etter departementets syn lar seg forene med lovens formål. Departementet kan gjøre de endringer i kommunens plan som det anser nødvendig for at planen skal være i samsvar med lovens formål.

Departementet kan fravike forbudet i § 5 ved statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.

§ 8 Gjennomgang av planer som gjelder innenfor Markagrensen

Kommunen skal sørge for at dens planer er i samsvar med denne lov senest fire år etter lovens ikrafttredelse.

Kapittel 3 Ferdsl, friluftsliv og hensynsfull bruk av Marka

§ 9 Tilrettelegging for ferdsl, stier og løyper.

Anlegging av stier og løyper krever tillatelse etter denne lov. Anlegging av større løyper krever tillatelse fra kommunen og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven kapittel 12. Ved tvil om tiltaket krever reguleringsplan kan saken kreves avgjort av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om anlegging, rydding, merking og preparering av stier og løyper i Marka. Det kan gis bestemmelser om at det

ikke, eller bare på nærmere vilkår, skal ryddes, anlegges, merkes eller prepareres stier eller løyper innenfor bestemte områder i Marka.

Anlegging, rydding, merking og preparering av permanente stier og løyper krever samtykke fra grunneier eller fester.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan gi offentlige myndigheter og organisasjoner med allment friluftsliv som formål rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i Marka. Tillatelse kan gis for avgrensede områder eller for enkelte stier eller løyper.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan i det enkelte tilfelle vedta at inngrep etter annet og fjerde ledd kan foretas uten forutgående samtykke. Volder tiltaket skade, kan vedkommende eier eller fester kreve erstatningsspørsmålet avgjort ved skjønn. De lovbestemte kostnader ved skjønnet skal erstattes grunneier eller rettighetshaver, hvis skjønnet ikke finner at det kan gjøres unntak fordi erstatningssøkeren har avslått et rimelig forlikstilbud eller uten rimelig grunn har forlangt skjønn. I den utstrekning det finnes rimelig kan erstatningssøkeren også tilkjennes erstatning for utgifter som har vært nødvendig for å ivareta hans tarv under skjønnsaken.

Grunneier, fester eller bruker kan kreve omlagt sti eller løype som påfører ham særlig skade eller ulempe, dersom dette kan skje uten vesentlig ulempe for friluftslivet eller allmenne interesser for øvrig. For stier og løyper som medfører eller kan medføre vesentlig skade på naturmiljøet, kan omlegging også kreves av organisasjoner med naturvern eller friluftsliv som formål.

Krav om omlegging rettes til den som holder løypa eller stien ved like. Tvist om omlegging kan kreves avgjort av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

§ 10 Regler for motorisert og annen ferdsel

I Marka er motorferdsel i utmark og vassdrag ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller forskrift gitt i medhold av denne lov. All motorferdsel i utmark og vassdrag mv. skal foregå varsomt og på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget eller forstyrrelser for dyrelivet. På disse vilkår er nødvendig motorferdsel tillatt i forbindelse med:

1. politi-, ambulans- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov,
2. offentlige post- og teletjenester,
3. person- og godstransport til og fra faste bosteder og i jordbruks- og skogbruksnæring. Jakt, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse,
4. skånsom transport av felt elg,
5. drift og vedlikehold av hytter som er åpne for allmennheten,
6. Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter,
7. transport i forbindelse med anlegg og drift av veger og større anlegg, herunder dammer,
8. rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven,
9. vedlikehold av eksisterende løyper,
10. anlegg av nye løyper og utvidelse av eksisterende løyper som er godkjent etter denne lov,

11. transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak med offentlig formål,
12. drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg,
13. nødvendig istandsetting ved akutt utfall i områder som er vernet eller midlertidig vernet etter § 11.

Med utmark menes udyrket mark som etter lov om friluftslivet § 1 a første ledd ikke regnes som innmark eller like med innmark. Setervoll, hustomt, engslått, kulturbeite og skogplantefelt som ligger i utmark, regnes i denne lov like med utmark.

Veg i utmark som ikke er opparbeidet for kjøring med bil, anses i denne lov som utmark. Det samme gjelder opparbeidet veg som ikke er brøytet for kjøring med bil.

Med vassdrag menes åpne og islagte elver, bekker og innsjøer. Med motorferdsel menes i denne lov bruk av kjøretøy (bil, traktor, motorsykel, beltebil, snøscooter o.l.) og båt eller annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor, samt landing og start med motordrevet luftfartøy.

Departementet kan ved forskrift forby eller begrense ferdselen med motorkjøretøy på privat veg for andre enn fastboende og besøkende til disse når ferdselen ikke har erverv, forvaltning eller oppsyn til formål eller skjer i politi, ambulans-, brannvern- eller sikringsøyemed. Det kan fastsettes regulerende bestemmelser for ellers lovlig ferdsel med motorkjøretøy på vegene.

§ 11 Særskilt vern av friluftslivsområder

Kongen kan verne som friluftslivsområde områder som på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet. Det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området, herunder bestemmelser om skjøtsel og bruk.

Departementet kan verne områder midlertidig for å forhindre skade på verneverdier. Det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området, herunder bestemmelser om skjøtsel og bruk.

Naturvernlovens bestemmelser om saksbehandling i kapittel VI gjelder for opprettelse av friluftslivsområder.

Det kan ikke iverksettes tiltak i friluftslivsområde som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde. Departementet avgjør i tvilstilfelle om et tiltak kan endre områdets verdi vesentlig som friluftslivsområde.

Økonomisk tap som følge av vedtak etter denne paragraf kan i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger kreves erstattet av staten. Med mindre annet er avtalt, avgjøres spørsmålet ved rettslig skjønn etter begjæring av en av partene innen ett år etter at vedtaket er kunngjort. Departementet kan forlenge fristen. Reglene i domstoloven og tvisteloven gjelder så langt de passer.

§ 12 Hensynsfull bruk av Marka

Departementet kan gi forskrift om hensynsfull bruk av Marka. Bestemmelsene i forskriften skal bidra til å bevare og utvikle et godt forhold mellom brukere av Marka innen henholdsvis friluftsliv, idrett og næringsutøvelse i tillegg til hytteeiere og fastboende. Det skal legges vekt på at flerbruken i Marka skal foregå innenfor rammen av bærekraftig bruk.

Kapittel 4 Rådet for markasaker (Markarådet)

§ 13 Rådet for markasaker (Markarådet)

Departementet kan oppnevne et råd for markasaker. Markarådet skal arbeide for å fremme formålet med loven og kan av eget tiltak ta opp saker til behandling i rådet. Markarådet kan blant annet gi uttalelse til:

- a) søknader om tillatelse i større saker og dispensasjon
- b) forslag til planer
- c) forslag om særskilt vern av friluftslivsområde i henhold til § 11 i denne lov.

Markarådet kan utarbeide forslag til forskrift om hensynsfull bruk av Marka.

Markarådet med varamedlemmer oppnevnes for fire år om gangen. Rådet velger selv sin leder.

Departementet fastsetter nærmere bestemmelser om Markarådets sammensetning, antall medlemmer, oppgaver og arbeidsordning, sekretariatsordning, herunder hvilke oppgaver sekretariatet skal utføre mv.

Kapittel 5 Tillatelse til tiltak, dispensasjon, saksbehandling og klage

§ 14 Søknad om tiltak

Tiltak omfattet av loven kan bare settes i verk dersom det er gitt tillatelse av myndigheten etter loven. Tillatelse kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket må anses større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for friluftslivet, naturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig.

For søknader som går inn under § 7 skal søknadsbehandlingen begrenses til å kontrollere at tiltaket er i samsvar med de vilkår som framgår av § 7.

§ 15 Dispensasjon

Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelsene i § 4, § 5, § 7 første ledd nr. 1–3 og § 10. Departementet kan gi dispensasjon fra bestemmelsene i § 4, § 5, § 7 første ledd nr. 1–4 og § 10. Det kan settes vilkår for dispensasjonen.

Dispensasjon kan bare gis dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir vesentlig tilsidesatt, og fordelene ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være klart større enn ulempene for friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser. Det kan ikke dispenseres fra kravet om utarbeidelse av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler. Bestemmelsene om dispensasjon i plan- og bygningsloven gjelder ikke.

Kommunen kan ikke dispensere fra planer, lovens bestemmelser om planer eller forbudet i § 4 når en direkte berørt statlig eller regional myndighet har uttalt seg mot at det blir gitt dispensasjon.

§ 16 Klage mv.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus er klageinstans for kommunens vedtak etter denne lov. Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for fylkesmannens vedtak. Fylkesmannen og fylkeskommunen kan av eget tiltak på-

klage kommunens dispensasjonsvedtak etter § 15 og andre vedtak som kommunen fatter i eller i medhold av denne lov.

Organisasjoner som har friluftsliv, idrett, naturvern eller kulturvern som formål kan påklage vedtak fattet av kommunen etter § 5, § 7 første ledd, § 9 og § 10. Ellers gjelder reglene om klage i forvaltningsloven tilsvarende.

Kapittel 6 Tilsyn, kontroll, retting og straff

§ 17 Tilsyn og kontroll

Myndighetene etter loven skal gjennom råd, veiledning og opplysning arbeide for å fremme formålet med denne lov.

Kommunen fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i og i medhold av denne lov blir overholdt. Kommunen avgjør på hvilke områder det skal føres tilsyn. Det skal legges vekt på å føre et så effektivt tilsyn som forholdene tilsier med minst mulig belastning for miljøet.

Ved tilsyn skal den som blir kontrollert eller den ansvarlige for virksomheten gi tilsynsmyndigheten nødvendig bistand og opplysninger. Tilsynsmyndigheten kan stanse personer, fartøyer og motorkjøretøyer dersom dette er nødvendig for utøvelsen av tilsynet.

Myndighetene etter loven kan påpeke plikt etter andre lover som er av betydning for formålet med denne lov og skal melde antatte brudd på plikter etter annet lovverk til ansvarlig tilsynsmyndighet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om tilsyn, kontroll og rapportering.

§ 18 Retting og avbøtende tiltak

Kommunen kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller i strid med vedtak med hjemmel i loven.

Den som ved å overtre loven eller vedtak med hjemmel i loven forårsaker fare for miljøforringelse, skal sette i verk tiltak for å forhindre at slik miljøforringelse skjer. Har miljøforringelsen allerede inntrådt, plikter skadevolder å hindre ytterligere miljøforringelse. Han plikter som hovedregel også å gjenopprette den tidligere miljøtilstand ved oppsamling, rydding, fjerning, planering eller andre egnede tiltak. Tiltak som i seg selv kan volde miljøpåvirkning av noen betydning, skal bare iverksettes etter tillatelse fra departementet eller pålegg etter første ledd.

Plikten til utbedring og gjenoppretting gjelder ikke dersom det i lys av kostnadene og virkningene av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtredersens skyld og økonomiske stilling ville være særlig urimelig.

§ 19 Tvangsmulkt

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov blir gjennomført, kan myndigheten etter loven fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkt kan fastsettes når overtredelsen av en bestemmelse er oppdaget. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av for-

holdet som myndigheten etter loven har fastsatt. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner tilsier det, og løper da fra en eventuell overtredelse inn-treffer. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, eller at den forfaller for hver overtredelse. Tvangsmulkt løper likevel ikke dersom etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige. Tvangsmulkt kan fastsettes som løpende mulkt eller engangsmulkt.

Tvangsmulkt pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Pålegg om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

§ 20 *Straff*

Med bøter eller fengsel inntil ett år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelsene i eller i medhold av § 5, § 7 første ledd, § 9, § 10, § 11, § 17 eller § 18.

Er det inntrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller overtredelsene er grove, kan fengsel inntil tre år anvendes. Ved vurderingen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger og graden av utvist skyld.

Kapittel 7 *Ikrafttredelse*

§ 21 *Ikrafttredelse*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 22 *Overgangsbestemmelse*

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvordan reglene i plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr. 77 skal virke sammen med bestemmelser i denne lov.

§ 23 *Endringer i andre lover*

I lov om statlig naturoppsyn 21. juni 1996 nr. 38 (naturoppsynsloven) skal § 2 første ledd lyde:

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av

1. lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
2. lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern,
3. lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,
4. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
5. lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet,
6. lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v., og
7. lov xxxxxxxxxx nr. xx om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)

blir overholdt. Det samme gjelder lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de subsidiært støtter innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 55 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.04.27)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 53 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.04.55)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Sak nr. 2 [00:05:08]

Referat

1. (65) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
 1. lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) (Besl. O. nr. 64 (2008–2009))
 2. lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (inspeksjonsordning for miljørettet helsevern) (Besl. O. nr. 65 (2008–2009))
 3. lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (Besl. O. nr. 66 (2008–2009))
 4. lov om endringer i lov om svangerskapsavbrudd (abortloven) (Besl. O. nr. 67 (2008–2009))
 5. lov om endringer i lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (byggesaksdelen) (Besl. O. nr. 68 (2008–2009))
 6. lov om Husbanken (Besl. O. nr. 69 (2008–2009))
 7. lov om endring i lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) (Besl. O. nr. 70 (2008–2009))

– og at lovvedtakene er sendt Kongen.
2. (66) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester mv. (barnesakkyndig kommisjon) (Besl. O. nr. 60 (2008–2009))

– er sanksjonert under 27. mars 2009

Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.

3. (67) Lov om endring i folketrygdloven (tidsbegrenset uførestønad) (Ot.prp. nr. 45 (2008–2009))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (68) Lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (Ot.prp. nr. 48 (2008–2009))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (69) Om lov om endringer i aksjeloven og allmennaksjeloven mv. (gjennomføring av aksjonærrettighetsdirektivet i norsk rett mv.) (Ot.prp. nr. 46 (2008–2009))
6. (70) Lov om endringer i lov om vaktvirksomhet (Ot.prp. nr. 49 (2008–2009))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes justiskomiteen.
7. (71) Lov om endring av lov om odelsretten og åsetesretten, lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom mv. og lov om jord mv. (Ot.prp. nr. 44 (2008–2009))
8. (72) Lov om endringer i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (Ot.prp. nr. 47 (2008–2009))
Enst.: Nr. 7 og 8 sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før dette møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 00.06.
